

DVAJSET LET TOVARNE POLPREVODNIKOV V TRBOVLJAH

V soboto, 14. januarja so v Trbovljah proslavili 20-letnico tovarne polprevodnikov. Začelo se je z državno himno, nato pa je imel pozdravni govor predsednik OO sindikata Stane Hernaus. Za njim je spregovoril direktor tovarne polprevodnikov Adi Peitl, medtem ko je imela slavnostni govor članica federacije Lidija Šentjunc. Njuna govora objavljamo v celoti.

V kulturnem delu programa je nastopala trboveljska godba na pihala, opemi pevec Ladko Korošec pa je zbranim zapel arijo iz opera Don Kihot, program pa so dopolnili še domači mladinci in člani srednješolskega kulturnega društva, z recitacijami in plesom.

Prisednik DS TOZD Stane Hernaus in predsednica sindikata Stanka Konhajzer, sta v okviru proslave izročila priznanja jubilarantom 20-letnega dela, posebej prizadevnim članom kolektiva in sodelujočim organizacijam in posameznikom.

Po končanem uradnem in kulturnem delu proslave 20-letnice tovarne pa je sledilo tovariško srečanje v avli trboveljskega Delavskega doma.

Na sliki desno: med slavnostjo ob 20-letnici Polprevodnikov.

Slavnostni govor Lidije Šentjunc

TOVARIŠICE IN TOVARIŠI

Dovolite mi najprej, da vam ob vašem jubileju iskreno čestitam in zaželim nadaljnjih uspehov, in ker smo na pragu Novega leta, tudi vsakemu posebej osebne sreče in zadovoljstva ter zdravja in miru v novem letu. Moram reči, da se že nekaj let otepam slavnostnih govorov, ker smatram, da naj to opravijo sedanjí odgovorni ljudje, ki so prevzeli skrb za naš nadaljnji razvoj in graditev samoupravnih socialističnih odnosov. Vendar me je povabilo, da prisostvujem vašemu slavu, res razveselilo, zato, ker sem — kot se pravi — zasadila prvo lopato za vašo tovarno, — ampak zato, ker vidim, kako ste izplavali iz otroških bolezní in težav in danes kot zrel kolektiv jasno in samozavestno gradite svojo bodočnost. Res pa je tudi, da sem na določen način sodelovala pri tem, v kaj naj se usmerimo v Trbovljah, da bi zaposlili predvsem žensko delovno silo.

Podpirala sem razmišljanje, da v našem najstarejšem delavskem centru najdemo možnosti in usmeritev v moderno proizvodnjo in tako spodbudimo mlade v študij tehnike, elektronike itd. Tako se je izkristalizirala misel na tovarno polprevodnikov, ki je zaradi preciznega dela še posebej ustreza za zaposlitev žensk.

Lidija Šentjunc med govorom.

Iz poročil, ki ste mi jih poslali in jih tudi objavili v glasilu Iskra, vidim, da vam jaz danes ne morem kaj bistveno novega povedati. Vaše poročila o razvoju tovarne samo nazorno govorí, kako ste se prebijali prek zgrešenih investicijskih programov in pogodb, pa neuspešnega sodelovanja z inozemskimi partnerji in nedorečenih nasvetov iz matične tovarne in je za mene zgled, kako iz izkušenj in prakse ter samostojnega razmišljanja, ob aktivni vlogi zavestnih subjektivnih sil, ob zorenju organov delavskega samoupravljanja in strokovni odgovornosti vodilnih kadrov dozorí zavest, da le z lastnimi silami in izkušnjami lahko najdemo najboljšo pot in perspektivo razvoja. Teh 20 let, boljše rečeno deset let takomenovanih otroških bolezní in iskanj in deset let dozorenja, učenja in dela, odpovedovanja in solidarnosti, kaže kako naj bi o graditvi materialnih temeljev za delo in o razvijanju socialističnih odnosov razmišljal vsak kolektiv in vsak delavec — samoupravljaec, priprčan, da gradi gospodarsko bazo za delo in socialno varnost tako zase in za svojo družino kot za bogatenje družbe. Lahko ste ponosni, da ste to dosegli, da ste v praksi dokazovali in dokazali, kako je treba delati in gospodariti, in kako povezovati pravice samoupravljalcev z odgovornostjo. Če bi vsi tako delali, nam ne bi bile potrebne reforme in restrikcije.

Posebno pa velja poudariti vašo pravilno usmeritev, da je za tako serijsko proizvodnjo, kot je vaša, naš jugoslovanski trg premajhen, in da se je potrebno čimprej vključiti v svetovno gospodarstvo. Zato ni naključje, da je med letošnjimi Kraigherjevimi nagradenci tudi Stane Kovačič, ki je izšel kot vodilni delavec iz vašega kolektiva, ki mu vsaj jaz prepozno čestitam, vi ste pa to gotovo storili že prej.

Zato me vaši rezultati odvezujejo, da bi vam govorila o nalogah, ki so prioritete za našo gospodarsko usmeritev, da se izkoplje iz težav in dolgov in postavimo temelje za kvalitetno nov korak v našem gospodarskem in družbenem razvoju. Te naloge, ki so bile podrobno obrazložene ob raznih priložnostih, so postale današnja vsakodnevna preokupacija vsakega našega delovnega kolektiva in vsake družbenopolitične organizacije ter delovnega človeka in občana.

Vendar mi dovolite, da poudarim nekaj misli. Uspehi in priznanja, ki ste jih dobivali v zadnjih letih za razvoj delavskega in družbenega upravljanja, govorijo že sami o tem, kako pravilna je bila vaša usmeritev, da ob premagovanju strokovno tehničnih in gospodarskih težav razvijate samoupravljalstvo zavest in krepíte solidarnost. Vsekakor gre za sluzga za to organiziranim subjektivnim silam — zvezi komunistov, sindikatu in zvezi mladine in zdi se mi prav, ko sami postavljate kot neposredno prioriteto nalogo prav krepitve vloge družbenopolitičnih organizacij (posebej osnovne organizacije zveze komunistov), še boljše delo samoupravnih organov in poglobitev odnosov s poslovodno strukturo. To ni za vašo temeljno organizacijo združenega dela nič izjemnega, ker so to trajne naloge povsod in še posebej danes, vendar mislim, da je prizadevanje, s katerim

Številka 2 — Leto XXIII — 21. januar 1984

Iskra

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SOZD ISKRA

12. SEJA PREDSEDSTVA KOS

Živahna dejavnost na občnih zborih sindikata

V petek, 13. januarja je bila 12. seja predsedstva KOS SOZD Iskra, (vodil jo je predsednik KOS Janez Kern), na kateri so najprej pregledali dosedanjí potek Občnih zborov sindikata po Iskrinih TOZD in DO. Člani predsedstva iz posameznih Iskrinih delovnih organizacij so poročali, da so v precejšnji meri občne zbornice sindikata po TOZD opravili že lani v decembru ali pa v začetku tega meseca in tako pripravljajo konference sindikata po DO za ta mesec ali pa za mesec februar. V enovitih delovnih organizacijah pa so v glavnem že opravili programske volilne konference sindikata.

Tako je bilo iz poročil ugotovljeno, da se rokov sicer niso držali, vendar pa bo 95% občnih zborov sindikata po TOZD opravljenih januarja. Tako bo večina volilno-programskih sindikalnih konferenc v naši DO opravljena v prvi polovici februarja, ostali pa bodo to opravili do konca februarja. Tako lahko pričakujemo, da bo volilno-programska konferenca KOS SOZD Iskra v prvi polovici meseca marca, datum zanjo pa bodo natančneje določili na prihodnji seji predsedstva KOS, ki bo sredi februarja.

Ko je Janez Kern v naslednji točki podrobneje seznanil predsedstvo s potekom občnega zbora osnovne organi-

zacije sindikata v DO Elektrooptika, so bili vsi enotnega mnenja, da je potrebno kritično in politično oceniti omenjeni občni zbor sindikata, hkrati pa so menili, da naj zlasti ostale organizacije v okviru DO CEO, kot ZK, mladina, ocenijo politično in kritično že omenjeni občni zbor v DO CEO.

V zadnji točki dnevnega reda je naša mladinska organizacija predlagala enotne točkavalne liste za dodeljevanje stanovanj in stanovanjskih posojil. Pobuda mladine je prišla iz razloga, ker se točkavalne liste po naših DO zelo razlikujejo. Člani predsedstva so podprli mladinsko pobudo v tem smislu, hkrati pa so menili, da je za to potrebno sklicati delovni posvet odgovornih strokovnih delavcev, ki se ukvarjajo s stanovanjsko problematiko, da bi tako zares poenotili osnove in merila za dodeljevanje družbenih stanovanj in stanovanjskih posojil, zlasti s posebnim ozirom na mlade družine, za katere vemo, na kakšne težave zadevajo pri razreševanju svojega življenjskega prostora.

Ob koncu sestanka je Janez Kern obudil zamisel nekdanjih tradicionalnih Iskrinih tako imenovanih »poreških srečanj«, ki so vse tja do leta 1980 uspešno ob koncu starega poslovnega leta in začetku novega razreševala mar-

sikatero probleme in vprašanja, zadevajoča Iskro kot celoto. Ta srečanja smo po letu 1980 v Poreču iz znanih stabilizacijskih in drugih razlogov opustili, vendar pa vse kaže, da so danes morda še bolj potrebna kot kdajkoli poprej in da tudi ne bi predstavljala za Iskro posebno visokih materialnih izdatkov. Njegovo pobudo so člani predsedstva KOS soglasno podprli.

D. Ž.

Končni lanski izvozni rezultati

Iskra Commerce ima že končne podatke o Iskrini izvozni dejavnosti v minulem letu, te dni pa pričakuje od Narodne banke tudi končne podatke o Iskrinem uvozu.

V letu 1983 je Iskra skupno izvozila za 214.432.000 dolarjev. S tem so Iskrina proizvodnja in Iskra Commerce kot tržna organizacija dosegli le 87% letne obveznosti, po drugi strani pa je ta številka nekoliko bolj vzpodbudna, če primerjamo lanski izvoz s tistim iz leta 1982: bil je za 8% višji.

Iskra s temi rezultati nikakor ne more in ne sme biti zadovoljna. Strukturalno gledano so precejšnje razlike med konvertibilnim in klirinškim izvozom: na konvertibilno smo lani prodali za 153.674.000 dolarjev izdelkov, kar se pokriva s letnim planom (presegli smo ga celo za pol milijona dolarjev), po-

vsem nasproten pa je bil lani izvoz na klirinško območje. Tja smo izvozili skupno za 60.758.000 dolarjev ter letno nalogo izpolnili le 65%. Tudi primerjava lanskega klirinškega izvoza s predlanskim je skrajno nevpodbudna: lani smo tja izvozili celo manj kot predlanskim, in sicer kar za 21% manj.

Direktor zunanje-trgovinske temeljne organizacije v Iskri Commerce Miloš Resnik poudarja v zvezi s konvertibilnim izvozom, da so se Iskrine proizvodne in tržna organizacija lani izkazale, saj jim je uspelo nadomestiti nekaj izpadov, žal pa nam na klirinškem področju ni uspelo pridobiti novih naročil.

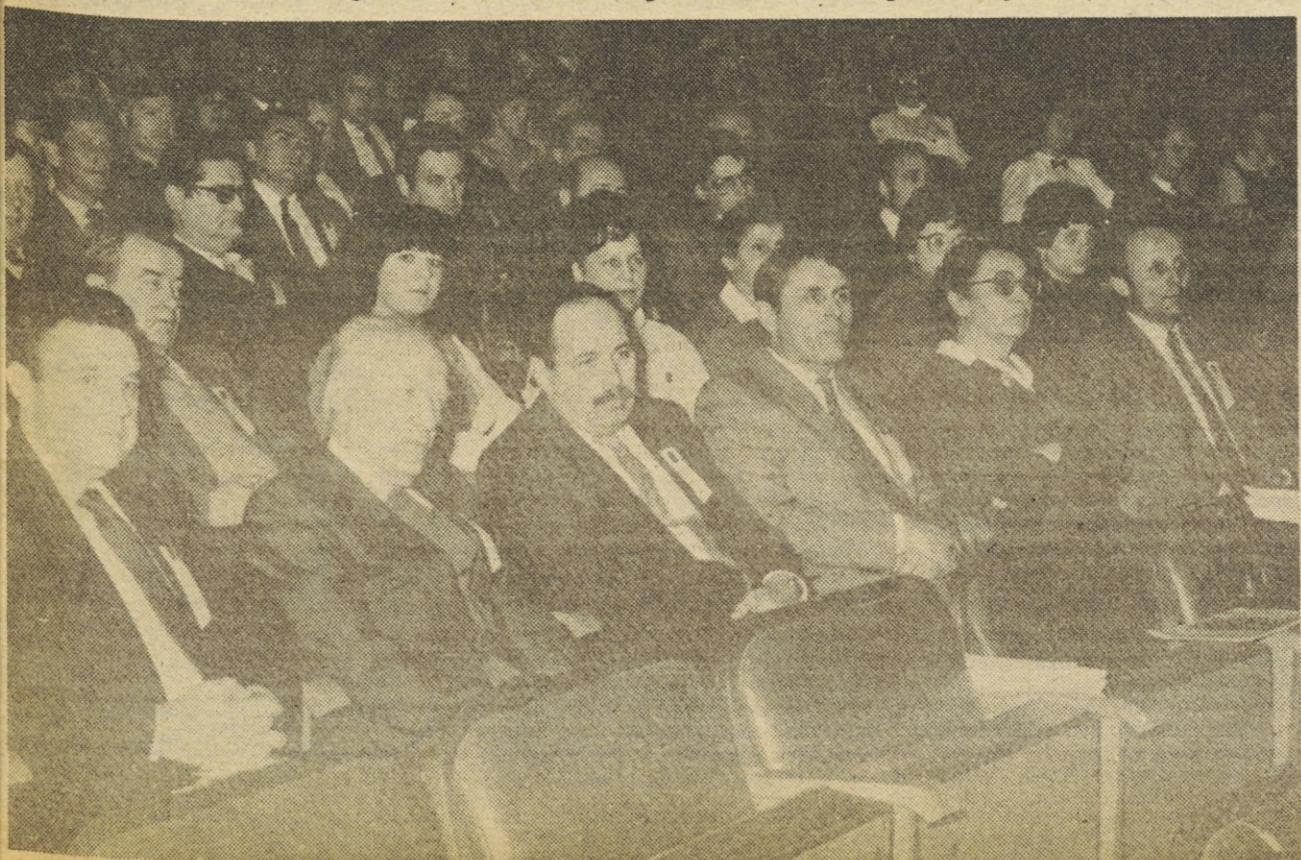
V letu 1983 so praktično vse Iskrine delovne organizacije povečale izvoz glede na predhodno leto. Izjema je Telematika, ki je imela največji izpad prav pri klirinškem izvozu. Največji porast v primerjavi s letom 1982 so lani dosegle delovne organizacije ISEZ, Iskra Delta, Široka potrošnja, Avtoelektrika, ERO, Zmaj in IEZE.

Takšna razporeditev velja za skupni izvoz, precej drugače pa je, če primerjamo izvoz na konvertibilno območje. Pri tej razporeditvi Iskrinih delovnih organizacij je Telematika na drugem mestu, takoj za Zmajem. Slednji je povečal konvertibilni izvoz za 68%, Telematika pa za 62%.

Na konvertibilno tržišče so lani največ izvozili CEO, Široka potrošnja, Kibernetika, Avtoelektrika, IEZE in tako dalje.

Po posameznih tržnih področjih, kot jih obdeluje Iskra Commerce, je bil položaj lani takle: najbolj se je izkazalo tržno področje, ki zajema Turčijo in Daljni vzhod, saj je svojo letno obveznost presešlo kar za 40%. Samo za pičli odstotek pod planom je tržno področje, ki obdeluje ZR Nemčijo, Avstrijo, Švico in Skandinavijo, štiri odstotke pod planom pa je tako imenovano tržno področje DVR III, ki obdeluje Afriko in del Bližnjega vzhoda. Ostala tržna področja v Iskri Commerce so letno nalogo izpolnila slabše.

Drugačni rezultati pa so, če primerjamo lanski in predlanski izvoz po posameznih tržnih področjih: spet je doseglo največji porast področje Daljnega vzhoda in Turčije, kjer so izvoz povečali za skoraj dvakrat, tržno po-

Gostje na proslavi 20-letnice tovarne polprevodnikov v Trbovljah.

(Nadaljevanje na 3. strani)

(Nadaljevanje na 2. strani)

DVAJSET LET TOVARNE POLPREVODNIKOV

Slavnostni govor Lidije Šentjura

(Nadaljevanje s 1. strani)

se boste lotili teh nalog, še posebej potrebno sedaj, ko ste pred rekonstrukcijo tovarne in novimi investicijami, in to v bistveno težjih okoliščinah, kot so bile leta 1982, ko ste si te naloge zastavili. Še posebej bi poudarila vlogo organizacije sindikata in osnovne organizacije zveze socialistične mladine Slovenije. Zveza sindikatov si je naložila precej nalog in obvez, da poleg drugih izdel predloge za javno razpravo glede zaposlovanja, davčne politike in posebej predlog za družbeni dogovor o pridobivanju in delitvi dohodka. Za sistem delitve dohodka, ki naj bi usmeril zajemanje extra-dohodka, zagotovil boljše uporabo sredstev, večjo stimulacijo proizvodnega dela, večjo pravičnost med panogami, grupacijami in posamezniki v vsej državi, je izdelana verzija že za javno razpravo. Prepričana sem, da se bo tako vaša organizacija sindikata kot tudi organizacije sindikata v vseh TOZD in DO celotne sestavljene organizacije Iskre na podlagi vaših izkušenj ustvarjalno vključila v to delo.

O tem, kako naj bi našli ustrezno mesto Zvezi socialistične mladine Slovenije, so razmišljale zadnje mesece preteklega leta tako organizacije ZSMS kot ZKS in je o tem razpravljala tudi seja centralnega komiteja ZKS. Vendar sklepi seje CK ZKS sami še ne bodo razrešili problemov organiziranosti in usmerjenosti mlade generacije, da bo sposobna brez pretresov nadaljevati razvijanje socializma. Zato bo potrebno vztrajno in uporno delo mladih v vseh okoljih, kjer živijo, delajo ali se učijo oziroma prebivajo svoj prosti čas. Zdi se mi pa, da se mladi ponekod premalo zavedajo, v kakšnem času živimo.

Že več kot pol stoletja je svet v prehodnem obdobju, v obdobju rušenja kapitalističnega sistema in razvoja socialističnih družbenih odnosov in zadnja desetletja se ta borba zaostreje v cik-cak pojavnih oblikah, v zmagah, in porazih, v prebijanju iz socialne in nacionalne potlačeniosti in osvobajanju zaslužnih kolonialnih narodov, ob vedno novih lokalnih vojnah in uničevanju, v katere se mešajo velesile, ob grozeči nevarnosti in gradnji vedno novih baz atomskega orožja, ob večanju socialnih problemov, brezposelnosti, lakoti, boleznih itd. Naša zmogovita revolucija se je znašla pred razrušenjo in upuščeno deželo, zaostalo gospodarsko strukturo, za nepismenostjo in drugim; s silnim naporom se je trgala iz revščine in v nekaterih predelih Jugoslavije skušala preskočiti čela stoletja. Rastemo pa s slabih 40 let in si pridobivamo izkušnje v lastnem delu in razvoju ob napakah in uspehih in v takem svetu in času in na takem zemljepisnem prostoru, kjer smo in od koder ne moremo pobegniti, in kjer se križajo interesi obeh velesil. Ta občutek usodne povezanosti vsakega posebej z njegovo najbližjo okolico, z Jugoslavijo in s svetom, mora biti neprestano navzoč tudi v našem vsakdanjiku. To nas bo tudi oblikovalo v zavestne in ustvarjalne osebnosti in obvarovalo ozkosti in egoizma, potrošniške miselnosti, morale — kaj me briga vse drugo; malomeščanske miselnosti, ki v socializmu ne bi smela imeti prostora, ki pa je ponekod žal začela razjedati tudi našo družbo.

Brezizidnost in brezperspektivnost, ki je značilna za kapitalistični svet, je ponekod zajela tudi naše mlade ljudi, ki žal ne vidijo smisla življenja v delu, učenju, kulturnih vrednotah, ljubezni in spoštovanju do sočloveka, zdravi zabavi in rekreaciji, ampak se spuščajo na nivo uživanja, v pesimizem in omaloževanje vsega. Vendar jaz trdno verjamem v zdrave sile in pravilno usmerjenost naše mladine in mi to vero potrjuje prav revirska mladina in, če hočete, tudi vaš —

pretežno mlad kolektiv. Želim samo, da bi se vaš glas bolje slišal, kadar se pojavijo malodušne in podcenjevalne ocene mladih generacij.

Ob gospodarstvu smo razvili tudi najširše oblike družbenih dejavnosti — šolstvo, znanost, zdravstvo, kulturo, socialno skrbstvo, šport, rekreacijo in vse to bistveno bogati naše življenje. Vendar se včasih premalo zavedamo, da je vse to naše, kar moramo seveda plačevati iz ustvarjenega dohodka. Zato postaja vedno bolj pereče in nujno, da se ob delitvi ustvarjenega dohodka vsako leto zavestno odločimo o tem, kako bomo delili dohodek za osebne dohodke, za materialne izdatke, reprodukcijo in vse druge sklade v delovni organizaciji, pa tudi, kako bomo razvijali družbeni standard in na osnovi svobodne menjave dela, z neposrednimi pogodbenimi odnosi plačevali delo delavcev v teh dejavnostih, ki jih ne smemo gledati kot potrošnjo, ampak kot bistveni pogoj za večjo produktivnost dela. Le tako lahko v našem delegatskem sistemu resnično odločimo o vseh pogojih dela in življenja. Predvsem pa je pred mladimi generacijami odgovornost, kako naprej, kako razvijati skrb za otroke, stanovanja, šolanje, znanost, kulturo, zdravstvo itd., kaj zmoremo in kje je treba počakati. Le ob takem kompleksnem pogledu na naš razvoj bosta dozorevali tudi socialistična samoupravljaljska zavest in odgovornost. Še prav posebej morajo o tem razmišljati mlade ženske, ki probleme družine, vzgoje otrok, gospodinjstva, skrbi za ostarele, strahote vojne, še bolj neposredno občutijo. Dozorelo je spoznanje, da to niso več samo ženski, ampak družbeni problemi, vendar je pobuda, da bi morali videti konkretne probleme — tako v delovni organizaciji kot krajevni skupnosti, občini in širše, še vedno prevečkrat odvisna od žensk, ki so organizirane v sekcijah za družbeno aktivnost žensk v okviru občinske organizacije SZDL. Prav v tem delu pa pogosto ni dovolj mladih žensk, delavk, kmetic in drugih, ki bi se zavzele za hitrejšo razreševanje tudi vseh teh problemov, in da bi se ženske, posebno mlade, lahko še aktivneje vključile v družbeno delo kot samoupravljalke in delegatke.

Dovolite mi, da ob koncu rečem še to, da pa se je treba za to, da bomo vse to znali in razumeli, neprestano izpopolnjevati, učiti in poglabljati strokovno znanje, pa tudi osnove marksizma, ki nas usposablja, da razumemo sedanje probleme in odpirajo perspektivo, da se znamo na njihovi podlagi pravilno in samostojno opredeliti. To je bila stalna usmeritev generacije, ki je izbojevala revolucijo, zgradila temelje socialističnega razvoja in se med ilegalo in v partizanskih bojih neprestano učila — in to mora biti tudi preokupacija generacij, ki nadaljujete naše delo in si sami gradite prihodnost, in sicer — da še enkrat ponovim — v svetu, času in prostoru, v katerem smo se znašli in ko se, žal, mednarodni odnosi vedno bolj zapletajo in zaostrejujejo.

Prepričana sem, da boste — tako vaš kolektiv, kakor tudi vsi revirci, kot smo bili v preteklosti, tudi danes in v bodoče v prvih vrstah boja za stabilizacijo, za uresničevanje novih družbenih odnosov, za uspešen razvoj socialističnega samoupravljanja in napredek naše družbe, za bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti, za varnost naše domovine, za uresničevanje politike neuvrščenosti v mednarodnih odnosih in za ohranitev miru v svetu.

Še enkrat želim vašemu kolektivu in vsakemu posebej čim več uspehov pri nadaljnjem delu in razvoju vaše delovne organizacije.

Govor direktorja TOZD Adija Peitla

TOVARIŠICE IN TOVARIŠI, DRAGI
GOSTJE

Veseli me, da smo se zbrali v tolikšnem številu, da proslavimo dvajset let delovne tovarne polprevodnikov Trbovlje, dvajset let obdobja, v katerem so delovni uspehi in poslovna samozavest le s težavo in šele po več letih nadomestili začetne težave, poslovna opotekanja, zgrešene odločitve in izgube. Zato danes praznujemo naš jubilej s toliko večjim ponosom in radostjo.

Dan 26. decembra 63 praznujemo kot rojstni dan Polprevodnikov. Tedaj je namreč centralni Delavski svet Enotnega podjetja Iskra Kranj sprejel sklep o postavitvi tovarne polprevodnikov Trbovljah. Gradnja tovarne se je pričela 1. 6. 1963, prvi delavci pa so se vselili 1. 6. 66. Lokacija v Trbovljah je bila izbrana zaradi velikega števila zaposlenih žensk, saj je v Zasavju bila takrat praktično le »moška« industrija.

Gradnja tovarne je potekala v času reforme, ki je povzročila, da se zaradi stroškovnih prekorajev mnogi predvideni bistveni objekti niso nikoli dogradili. Tako je bila celotna infrastruktura, ki je izredno pomembna za razvoj in proizvodnjo polprevodniških izdelkov, zgrajena v silno skromnem obsegu. Razen tega je bila za prenos v Trbovlje načrtovana le proizvodna funkcija z nekaj tehnološke podpore. Tovarna je ostala brez razvojnih laboratorijev in drugih funkcij, ki so tako pomembni pri polprevodniški industriji, tej zelo mladi in dinamični panogi, ki zahteva vsakodnevne tehnološke izboljšave, nove rešitve in boljše izdelke. Tem pomanjkljivostim so se pridužile še težave s tehnološkim kadrom, saj so bili lo-

Direktor Adi Peitl med govorom.

kalni viri siromašni z ustreznim kadrom. Tovarna je bila ob svojem štartu leta 66 tehnološki torzo. Začetek je pripadal delavcem, ki so se pričuevali v Ljubljani in Kranju v takojšnjih začetnih polprevodniških laboratorijih in delavnicah, z njimi pa je prišla tudi pešiča strokovnjakov. Proizvodnja je stekla na zastareli opremi za zastarelo germanijevo tehnologijo, v manjši meri pa je stekla tudi proizvodnja silicijevih diod. Rezultati dela so bili nujno slabi in pomagala ni niti ukinitve germanijevega programa, saj tovarna ni imela vodilne ekipe, ki bi znala v takšni situaciji izdelati zdrav razvojni in proizvodni program. Rešitev se je iskala v nakupu licence General Electric in kasneje še v sode-

Jubilanti 20-letnega dela

Dani Bolarič, Edo Bravec, Rudi Guna, Ani Guzej, Srečko Kačič, Ivi Kladnik, Mari Klančar, Milena Knez, Olga Knez, Marina Kovač, Marjeta Lanišnik, Vladimir Ledinek, Vili Livk, Mirko Lukač, Albin Mak, Eli Mahnič, Olga Malgaj, Anton Novak, Ani Ogorevc, Antonija Pirc, Marija Pišek, Boža Povhe, Ida Seme, Rafael Smodiš, Stana Smodiš, Ivan Sovre, Štefka Špajzer, Olga Špajzer, Rajko Stradar, Oto Šviga, Alojz Šariha, Slavi Tratnik, Joži Vivod, Dani Vodeb.

Priznanja članom kolektiva

Srečko Kačič, Rajko Hren, Olga Malgaj, Dane Božič, Roman Topole, Viki Borštnar, Stana Strniša, Stane Kovačič, Marjan Blatnik, Jože Mrzel, Martin Pavlin, Slavi Pavlovič, Slavi Lorber, Silva Pavšek.

Skupina delavk:
Silva Kerin, Vojislava Perič, Marija Zore.

Skupina delavk:
Milena Benkič, Majda Poslek, Mila Anđelković.

Ekipe prve medicinske pomoči:

Stana Smodiš, Irena Čebela, Ida Seme, Marina Kovač, Greta Vrabčič, Silva Guna, Ani Ogorevc, Ema Malkoč.

lovanju z drugimi tujimi partnerji. Poizkusi so bili neuspešni in posledice — naraščajoča izguba in težka nelikvidnost, ki sta grozili, da se tovarno likvidira. Osebnih dohodkov delavcev so bili nizki, bili smo med najslabšimi v celi dolini. Mnogi od zunanjih strokovnjakov so odšli, ostajali smo predvsem domačini.

Vendar smo vse te težave prenašali z velikim razumevanjem in samoodpovedovanjem. Končno smo se zavedali, da nam tovarna le daje kruh, res tenak, vendar je upanje v napredek in boljše čase vlivalo pogum.

V letu 75 je bila na pobudo DS tovarne formirana mešana komisija predstavnikov Iskre, Sob Trbovlje in Ljubljanske banke, podružnice Trbovlje z nalogo, da prouči stanje in predlaga ukrepe. Predlog komisije je bila sanacija tovarne, ki naj bi zajemala proizvodni program, tehnologijo, razvoj, prodajo, organiziranost in kadre. Drugi del sanacije je predstavljalo pokritje takratnih izgub in nelikvidnosti s krediti. Izdelali smo interni sanacijski program, saj je bil uspeh sanacije odvisen predvsem od nas samih, zunanja pomoč je bila le osnova za izpeljavo notranjih akcij. Prečistili smo proizvodni program, se usmerili v izvoz, realizirali tehnološke izboljšave in disciplino, pričeli povečevati produktivnost ter izpeljali organizacijske izboljšave. Posledice akcij so bile ugodne, saj je že leto 76 brez izgub, proizvodnja je rasla, poslovni rezultati so postajali vse bolj. Krediti, ki smo jih dobili, smo redno in v celoti vračali. Do leta 80 smo proizvodnjo glede na leto 76 povečali več kot 2,5 krat, dohodek na delavca več kot 3-krat, izvoz več kot 1,5 krat. Ta trend smo nadaljevali tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju, saj smo leta 83 imeli proizvodnjo 1,5 krat večjo kot leta 80, dohodek na delavca skoraj 3-krat višji, izvoz je 1,5 krat večji in je leta 83 dosegel že več kot 4,7 mio dol. Tehnična produktivnost je v tem triletnem obdobju porasla za 20% ali po povprečju 8% letno. V celotnem obdobju od leta 76 do 83 smo proizvodnjo povečali skoraj 5-krat, tehnično produktivnost pa 3-krat. Celotni prihodek, ki je v letu 83 dobrih 100 starih mld din, je porastel več kot 8-krat, prihodek od izvoza pa predstavlja že 50% celotnega prihodka.

Z rastjo proizvodnje je raslo tudi število zaposlenih. Leta 66 nas bilo 225, leta 76 že skoraj 500, v letu 83 pa nas je bilo ob koncu leta 666, od tega skoraj 500 žensk, 13% delavcev pa je iz drugih republik in pokrajin. Smo izrazito ženski kolektiv, s povprečno 30 leti, h čemer največ prispeva 250 mladincev. Dobra polovica zaposlenih je priučenih delavcev, 145 je kvalificiranih, s srednješolsko izobrazbo skoraj 100, z višjo in visoko izobrazbo 40. In tako kot včasih, tudi danes delavci dokazujejo svojo zavest in pripadnost kolektivu, ko je potrebno s solidarnostnimi akcijami reševati plan.

Naš jubilej praznujemo v znamenju treh značilnosti, ki opredeljujejo naše napore, razvoj in bodoče usmeritve: izvoz — tehnologija — kvaliteta.

Naša opredelitev za izvoz, ki je bila narejena že pred leti, se je pokazala za izjemno daljnovidno. Izvoz je bil in bo nujna za Polprevodnike, saj je domače tržišče daleč premajhno za ekonomske serije naših izdelkov, poleg tega pa izvoz v sedanjem trenutku edini zagotavlja nemoteno oskrbo z uvoznim repromaterialom. Izvoz je tudi odlični katalizator vseh tehnoloških, razvojnih in drugih izboljšav, saj nas svetovna konkurenca nenehno sili v iskanje boljših rešitev. V letošnjem letu zato načrtujemo že 5,3 mio \$ izvoza, ki bo tako predstavljal že 60% celotnega prihodka. Praktično ves izvoz je konvertibilen, pri čemer plasiramo izdelke v več kot dvajset držav od Hong

Predsednik DS TOZD Polprevodniki izroča Lidiji Šentjurač listino častnega člana kolektiva.

Priznanja organizacijam in posameznikom

Kemoservis — Fotomaterial, Ljubljana, Tovarna Duška Ruše, Vodovod Jesenice, Livarna Maribor, Surovina Maribor — poslovna enota Trbovlje, Fabrika lak žice Bor, Jugometal Beograd, Kovinotehna Celje, Kemična tovarna Podnart, TIKA Trbovlje, Ivan Ropret, Predvor, Štefanija in Janez Brezar, Kranj, Doroteja Androjna, Ljubljana, Marjan Košec, Trbovlje, Elektrotehna Ljubljana — prodajalna Trbovlje, Transjug Rijeka — izpostava Brnik, Iskra Elektronik GmbH, Stuttgart, Franc Zajc, Medvode, Iskra Telematika Kranj, Iskra Avtoelektrika, Šempeter pri Gorici, Iskra Avtomatika, TOZD Tovarna napajalnih naprav Novo mesto, Iskra Široka potrošnja, TOZD TV Pržan, Ljubljana, Gorenje — Elrad, Gornja Radgona, Energoinvest, OOUR Energetika elektronika, Sarajevo, IFE VER TRIEBES, Rudolf Pitscher, Iskra Electronics Inc. New York, Iskra Limited, London, Predstavništvo Iskre v Varšavi, Dominik Pflaum.

Konga do ZDA in od Skandinavije do Argentine. Z izvozom se vključujemo tudi v mednarodno delitev dela, saj kooperiramo s tremi velikimi zapadnimi firmami: Motorola Francija, Unitra Poljska in KOWO Češka. Tehnologija, kot naslednja naša značilnost, je temelj programske usmeritve, proizvodnje in tržne možnosti. Po začetnih iskanjih naše poti, ko smo se preveč zanašali na tuje znanje, smo končno domeli, da je le lastna pamet porok za uspešno delo. To je bilo tudi temeljno izhodišče za sanacijski program leta 76.

Ob dejstvu, da moramo velik del opreme in repromateriala uvoziti, je nujno, da z lastnim znanjem in poslovno iznajdljivostjo poiščemo optimalne tehnološke rešitve za naše izdelke, da lahko dosegamo tudi z njimi na tujih trgih primeren dohodek. Seveda ne teče vse gladko, še zdaleč ne. Dnevno se srečujemo s tehnološkimi problemi, ki so včasih videti nerešljivi, mnogokrat nas boli glava zaradi zastojev, izmeta, pólslabšane kvalitete, vendar v večini primerov le najdemo rešitev.

Danes obvladujemo celotni proces polprevodniške tehnologije: proizvodnje silicijevega monokristala, procesiranja polprevodniških tablet, montažo in testiranje izdelkov. Imamo lasten razvoj in vse druge tehnične spremljevalne službe, ki so pogoj za pripravo, krmiljenje in podporo proizvodnje.

Da bi nadomestili drag uvoz opreme, smo pričeli vlagati tudi v domači razvoj opreme, pri čemer sodelujemo z zunanjimi kooperanti. Prvi uspehi so tu in lahko, kljub začetnim težavam in skepsi, s pogumom stopamo tudi na to področje. Cena zaostajanja zaradi neinvestiranja v nove linije, ko uvoz opreme ni mogoč, je namreč previsoka in zato si tega ne moremo privoščiti.

Tudi množična inovacijska dejavnost, ki lahko pomembno vpliva na tehnološki napredek, je v naši TO precej razvita. V letu 83 smo imeli tako 57 predlogov ali 9 prijav na 100 zaposlenih, kar je dvakrat boljše od slovenskega povprečja. Prihranka je bilo za približno 1 mld \$ din, avtorji pa so dobili v tem letu 50 mio din odškodnin.

Smo tudi med prvimi, ki smo vpeljali krožke za izboljšanje proizvodnje in v katere so vključene naše neposredne proizvajalke, ki po tej poti pomagajo izboljševati našo tehnologijo.

Kvaliteta, kot tretja naša značilnost, je pogoj za prodor na svetovna tržišča in tu smo kljub občasnim težavam, dokazali naše znanje. Iz leta v leto izboljšujemo kvaliteto in lovimo zahteve tržišča. Lahko se pohvalimo, da svojim kupcem nudimo dober tehnični in komercialni servis. Za izboljšanje kvalitete smo vpeljali tudi sistem nagrajevanja v odvisnosti od dosežene kvalitete, ki ga moramo še okrepiti in mu dati večjo pomembnost.

Seveda pa uspehom niso botrovalle le tehnične rešitve, potrebno je bilo dosti trdega dela, odrekovanja, discipline in samouprave zavesti ter povezanosti vodstva tovarne z vsemi družbeno-političnimi organizacijami in samoupravnimi organi. Po letu 75 se je delovanje samoupravnih organov in druž-

beno-političnih organizacij močno okrepilo ter vplivalo na zavest vseh zaposlenih in tako tudi na gospodarjenje. Zopet se je pokazalo, da greta dobro gospodarjenje in samoupravljanje z roko v roki. Kot zunanje obeležje naših samoupravnih in družbeno-političnih razmer v TO smo prejeli: leta 80 — 1. junijsko nagrado občine Trbovlje in 1. majsko povelje Zveze sindikatov Jugoslavije, leta 82 pa plaketo samoupravljalcev Jugoslavije. Ta priznanja so nam v vzpodbudo za nadaljnjo krepitve teh odnosov.

In kakšni so naši načrti za bodočnost? Mislim, da zelo ambiciozni, vendar realni. Bistveno hočemo povečati proizvodnjo in izvoz, ki naj bi presegal 8 mio \$. Postati hočemo eden vodilnih proizvajalcev tovrstnih izdelkov v Evropi. Zato moramo povečati našo tovarno, ki je že sedaj pretesna za nas vse, zagotoviti hočemo primerno tehnološko infrastrukturo, solidne pogoje za razvoj ter instalirati ustrezne proizvodne kapacitete ob istočasni uporabi izboljšane tehnologije. Vse to predvideva naš investicijski program. ki je vreden dobrih 100 mld \$ din in za katerega upamo, da bo kmalu shodil. Ima namreč vse družbene verifikacije, je pa vezan na uvoz dela opreme in s tem na inozemske kredite, kjer se pa še vedno zatika. S tem izgubljam tudi dragocen čas, ki bi ga lahko porabili za gradnjo in domačo opremo. Z investicijo načrtujemo tudi uvedbo novega programa — krmiljene močnostne elemente, s čimer bo polprevodniški program SOZD Iskra zaokrožen — imeli bomo napajalne in izvršilne elemente iz Trbovelj in mikrovezja iz Ljubljane. Seveda bo sama naloga premalo, mi bomo morali še bolj trdo delati, uporabljati še več znanja ter še bolj gojiti principe samoupravljanja. V tem primeru nas ne sme biti strah prihodnosti.

Ob zaključku mojega pregleda naše male hišne zgodovine in načrtov za prihodnost želim, da bi se s podobnimi rezultati in ponosom srečali na našem prihodnjem jubileju Tovarne polprevodnikov.

Vabim našo častno gostjo in rojakinjo, Lidijo Šentjurač, ki je pred skoraj dvajsetimi leti položila temeljni kamen naše tovarne, da pride na oder in nam pove nekaj svojih misli in napotkov, kot vzpodbudo za naše nadaljnje delo.

Okrogla miza za pospeševanje množične inventivne dejavnosti

Z namenom prikazati dosedanje rezultate krožkov za izboljšanje proizvodnje in metode USOMID, kakor tudi drugih oblik ter pospešiti njihovo nadaljnje uveljavljanje v OZD, je odbor za napredek dela in poslovanja pri Gospodarski zbornici Slovenije v sodelovanju z OZD, nosilci KIP in USO-MID organiziral okroglo mizo. Pri okrogli mizi je sodelovala tudi Iskra, znana po svojih invencijskih rezultatih in uveljavljanju krožkov za izboljšanje proizvodnje.

Po razpoložljivih podatkih in po občutku ugotavljamo, da je invencij premalo, daleč premalo in da čedalje bolj zaostajamo za razvitejšim svetom.

Dve med seboj podobni metodi, ki temeljita na istih izhodiščih, sta se razvili med seboj neodvisno v dveh različnih okoljih z namenom, z novimi prijemi vzbuditi in organizirati inventivno dejavnost. Dosedanji rezultati obeh metod so obetajoči, zato terjajo ustrezno obravnavanje in populariziranje.

Krožki za izboljšanje proizvodnje, ki združujejo manjše skupine delavcev, ki

opravljajo podobna dela in naloge, se redno sestajajo po uro v tednu prostovoljno in z namenom, da ugotovijo, analizirajo in rešujejo probleme iz svojega delovnega okolja.

Na pobudo GZ Slovenije je krožke razvil in poskusno uvajal interdisciplinarni tim, ki je izvedel študijo v teh skoraj leto dni trajajočih raziskavah, pri čemer so sodelovali tudi strokovnjaki in delavci Iskre.

Metodo USOMID so ob sofinanciranju republiškega sklada za raziskovalno dejavnost razvili na Visoki ekonomsko komercialni šoli v Mariboru.

USOMID je kratica za:

usmerjeno, kar pomeni jasno opredeljeni in utemeljeni cilji sistematično, ali sistemsko, z dosledno zajetimi vsemi deli procesa poslovanja in njegove celote organizirano, brez čakanja na naključno porajanje idej množično sodelovanje vseh ne glede na stroko in organizacijsko enoto inventivnost in inovativnost ustvarjena in spodbujena stvarnost kot ustvarjalne in realizirane zamisli pri delu, kar pomeni delo in sodelovanje v proizvodnji in povsod drugod.

Za okroglo mizo, ki je imela namen: — prikazati obe metodi, ki sta se v začetku razvijali ločeno, vendar se med seboj dopolnjujeta

— prikazati konkretne rezultate, ki so bili doseženi z uvajanjem obeh prikazanih metod, pa tudi podobnih rešitev

— se dogovoriti o načinu širjenja obeh prikazanih in drugih metod v Sloveniji in drugod

— ter zbrati pripombe in sugestije ostalih udeležencev

so bili povabljeni: dr. Matjaž Mulej, profesor VEKŠ in mentor skupine, ki se ukvarja z uvajanjem USOMID;

mg. Bojan Možina, direktor Zavoda SRS za produktivnost dela, ki se ukvarja s svetovanjem in uvajanjem krožkov za izboljšanje proizvodnje;

Pavle Kovačič iz Jeklotehne, distribucijski center Bohova pri Mrb., ki je na svojem primeru pokazal rezultate uvajanja USOMID in Adi Peitl, direktor Iskrine tovarne polprevodnikov iz Trbovelj, kjer so se krožki za izboljšanje proizvodnje pokazali kot primerna oblika za vključevanje delavcev v inoviranje procesov.

Okroglo mizo je povezoval v soglasju z GZS Lotar Kozina iz SOZD Iskra, ki vodi delovno skupino za pospeševanje krožkov in USOMID.

K sodelovanju so bili povabljeni predstavniki iz nekaj večjih OZD (med njimi tudi večje število Iskrašev) RK ZS Slovenije, Komiteja za znanost in tehnologijo, GZ Slovenije, člani odbora za napredek dela in poslovanja, Delavskih univerz, Regionalnih gospodarskih zbornic, svetovnih organizacij ter novinarji RTV in dnevnikov.

Dnevni red je bil sestavljen tako, da je po kratkem uvodu Lotarja Kozine najprej dr. Matjaž Mulej podal izhodišča za pospeševanje inventivnosti in

osnove USOMID, nato je mg. Bojan Možina predstavil model krožkov za izboljšanje proizvodnje. Pavle Kovačič je predstavil dosežene rezultate z uvajanjem USOMID v Jeklotehni, Distribucijski center Bohova, Adi Peitl pa je orisal uvajanje in dosežene rezultate s krožki za izboljšanje proizvodnje med delavci v tovarni Polprevodnikov v Trboveljah.

S tem je bil izčrpan predvideni čas do odmora, nakar je bila predvidena razprava o praktičnih rešitvah in prikazanih modelih. Predstavitev metod USOMID in krožkov so še dopolnili Zdenka Jurančič iz Save Kranj, Maks Vrečko iz Elana v Begunjah in Drago Dolenc iz Iskra Zorin — Biro za industrijski inženiring.

Razprava je bila živahna in vsestranska, v njej je sodelovalo večje število udeležencev, ki so ali z razpravo ali s postavljanjem konkretnih vprašanj referentom dopolnili predložene modele in prikazane rezultate.

Razpravo je pričel Franc Gerbec iz GZ Slovenije, ki je ugodno ocenil delež svetovnih in izobraževalnih organizacij pri organiziranem spodbujanju inventivne dejavnosti. Povečati bo treba medsebojno informiranje in usklajevati aktivnosti.

Bojan Pretnar iz Republiškega komiteja za znanost in tehnologijo je smatral, da je prav, da se metoda za množično ustvarjalnost množijo, zato jih je treba pri širjenju tudi podpirati. Opozoril pa je na to, da ne zamenjujejo organizirane raziskovalne dejavnosti in vključevanje strokovnjakov v raziskovalno dejavnost. Na splošno pa je potrebno zagotoviti ustrezno nagrajevanje umskega dela, to je doseženih invencij in izboljšav.

K razpravi se je prijavil tudi Žlebnik iz Medobčinske gospodarske zbornice za Podravje, ki se je zavzel za uveljavljanje družbenih dogovorov o inovacijah

Končni lanski izvozni rezultati

(Nadaljevanje s 1. strani)

dročje Razviti Zahod II, pa je povečalo izvoz več kot za četrtino.

Na kratko si ogledimo še podatke o lanskem izvozu dejavnosti. Zaenkrat lahko govorimo le o oceni, ker od Narodne banke še vedno nismo dobili končnih števk, saj jih obdelujejo na zvezni ravni. Glede na končne uvozne rezultate v prvih 11 mesecih in oceno uvoza v decembru, smo lani kupili na tujem za dobra 102 milijona dolarjev repromateriala in opreme: na konvertibilnem tržišču za dobrih 90 milijonov dolarjev, na klirinškem pa za slabih 12. Pri konvertibilnem uvozu smo izpolnili le 70 % letnega plana in uvozili celo za 7 % manj, kot leta 1982. Nekoliko bolje pa je bilo na klirinškem, ko smo plan izpolnili 86-odstotno, oziroma kupili za dobrih 10 % več, kot leto prej.

Ze ti podatki so skrajno nevzpostavni, še dosti bolj katastrofalne pa so številke, pri uvozu opreme. V Iskri Commerce ocenjujejo, da je Iskra lani kupila na tujem za manj kot štiri milijone dolarjev prepotrebni strojev in

naprav, od tega na konvertibilnem tržišču 3,4 milijone in klirinškem 0,3 milijona dolarjev. (V letnem planu smo si načrtali 3 krat višjo skupno številko.)

Morda se en zaskrbljujoč podatek. Lanski uvoz opreme je bil celo za 60 % manjši kot v letu 1982.

Direktor Miloš Resnik je uvozno dejavnost ocenil takole: »Iskra se je približala tisti uvozni ravni, pod katero se v globalu ne more spustiti. Govorim o uvozu repromaterialov, medtem ko je uvoz opreme še toliko bolj kritičen, kajti na dlani je, da bomo v naslednjih letih mnogo težje zasledovali dosežke svetovne konkurence pa tudi našo izvozno ekspanzijo«.

Seveda s temi podatki problematike uvozne dejavnosti v minulemu letu še zdaleč nismo niti načeli, kaj šele napovedali, kaj nas čaka v letošnjem letu. O tem bomo pisali v prihodnji številki našega tednika, za okroglo mizo pa smo že povabili direktorja TOZD Zunanji trg v Iskri Commerce Miloša Resnika in strokovnega sodelavca v tej temeljni organizaciji Milana Loparnika.

Lado Drobež

Z okrogle mize o pospeševanju množične inventivne dejavnosti.

in organizacijo vsakoletnega dneva inovatorjev v Mariboru.

Devetak iz Plame Podgrad je bil mnenja, da je pogoj za vključevanje delavcev ustrezna stimulacija oz. motivacija, ki je danes prenizka, saj danes dovoljujemo, da zavist odreja nagrade. Vida Prinčič iz ZSS je ugotovila, da bodo prikazane metode prispevale k pospeševanju inventivne dejavnosti ter da bi morali vključiti v širjenje teh metod še vrsto drugih dejavnosti, predvsem več svetovnih organizacij, medtem ko je Dani Podpečan iz Cinkarne Celje opozoril na to, da imamo v OZD že prav kroničen pojav, da sicer redkih predlogov za izboljšave sploh ne speljemo. Zavzel se je za to, da moramo zagotoviti predvsem realizacijo izboljšav.

Dobanovič iz GZ Jugoslavije je ugodno ocenil prikazane metode, predvsem je bil presenečen nad doseženimi rezultati, saj so bili le-ti, po njegovem mnenju, doseženi v »boljših« organizacijah. Vprašal se je, ali je moč omenjene metode s pridom uvajati tudi v »slabših« organizacijah, kar so mu nosilci metod zagotovili na osnovi izkušenj in s primeri.

Luka Simončič iz Iskre IEZE je bil mnenja, da morajo v prvi vrsti vodilni delavci iz OZD nenehno vzpodbujati in pospeševati tako invencije kot metode za pospeševanje množične inventivne dejavnosti, kot so USOMID in krožki. Emil Sekne iz Kibernetike pa je opozoril, da je treba za uvajanje tovrstnih metod izvesti obširne priprave in izbrati pravi trenutek, kdaj pričeti, saj se sicer lahko zgodi, da zaradi že omenjenih razlogov, kot so nesprovanje napisane tehnologije, sicer že veliko organiziranih skupin in tehnološka nedisciplin, ne uspejo pri uveljavljanju sicer dobrih in obetajočih metod.

Franci Gerbec je dodal, da bo treba najti načine, kako zagotoviti, da v OZD ostane večji del od ugotovljene vrednosti izboljšave, saj danes ostane po nekaterih podatkih le 1-3 ali še manj.

Na osnovi pripravljenih prispevkov o metodah in rezultatih ter razprave, so bili z udeleženci okrogle mize pripravljeni zaključki kot sledi:

1. okrogla miza kaže, da se OZD vse bolj zanimajo za pospeševanje množične inventivne dejavnosti ter da so svetovne in izobraževalne organiza-

cije razvile uspešne metode, med njimi posebno krožke za izboljšanje proizvodnje in USOMID.

2. obe prikazani metodi USOMID in krožki temeljita na istih izhodiščih, imata pri izvajanju različne pristope, vendar skupen rezultat in se med seboj dopolnjujeta.

3. Pomemben vpliv na nadaljnji kvaliteten razvoj množične inventivne dejavnosti in pospeševanje imajo svetovne in izobraževalne organizacije. Te morajo v ta namen svoje izkušnje in znanstvene razvojne dosežke med seboj izmenjevati in dopolnjevati, ne ostati izolirane, ne se obnašati monopolistično, temveč celo organizirati interdisciplinarne time, ki bi bili v stanju hitreje širiti metode v OZD in zagotoviti transfer izkušenj iz OZD v OZD.

4. Več pozornosti moramo posvetiti metodam za pospeševanje množične inventivnosti, kot so USOMID krožki in druge tudi raziskovalne skupnosti svetovne organizacije, in v OZD, predvsem pa bi bilo treba zagotoviti boljše informiranje javnosti o dosežkih, npr. v tehnološki prilogi Gospodarskega vestnika.

5. V okviru Medobčinskih gospodarskih zbornic je potrebno pospešiti sprejemanje dogovorov in sporazumov OZD za pospeševanje raziskovalno-razvojne in množične inventivne dejavnosti ob sodelovanju vseh organizacij iz območja in z uvajanjem novih metod v šolstvo.

6. V obstoječe pravilnike v OZD pa je treba vnesti več določil o fazah nastajanja invencij, ne le o vrednotenju že prijavljenih invencij.

Za konec še sledeča misel: okrogla miza je nedvomno pokazala, da se z uvajanjem metod za pospeševanje inventivnosti dajo doseči dobri rezultati, povečanje inventivnosti, in prihraniti marsikateri po nepotrebnem zapravljeni dinar. Krožki za izboljšanje proizvodnje, ki jih sistematično, po lastnem programu, s pomočjo lastnih strokovnjakov uvajamo že leto dni v Iskri, so v OZD, kjer so k njihovem uvajanju pristopili zavzeti in z vso resnostjo, dali dobre rezultate in opravičili vloženi trud. Rezultati niso samo v zmanjšanih stroških na račun izboljšav, temveč tudi v aktivnem vključevanju delavcev v izboljšanje procesov in v večji zavzetosti pri delu.

Lotar Kozina

Umrl je Arso Zec

Iskrin kolektiv v Titogradu je pred dnevi izgubil svojega najstarejšega člana — vodjo servisa Arso Zeca. Rodil se je leta 1926 v vasi Trnovo. Ze med gimnazijo v Titogradu se je priključil naprednemu mladinskemu gibanju. Član SKOJ je postal leta 1944, ko je kot mlad borec stopil v vrste VI. črnogorske brigade. Sodeloval je v boju za osvoboditev Cetinja, Danilovgrada, Titograda, Kolašina, Mojkovca in drugih mest. Konec decembra leta 1944 so Arso Zeca kot naprednega skofevca in pogumnega borca poslali v šolo vezistov, ki jo je končal leta 1945 v Beogradu. Takrat so ga razporedili v štab IV. armade v Ljubljani, kjer je delal kot vezist. Še naprej je aktivno sodeloval v mladinski organizaciji in so ga zato tudi izvolili za bataljonskega voditelja SKOJ. Na tej dolžnosti je ostal do demobilizacije leta 1947.

Leta 1951 se je vpisal v šolo telekomunikacij v Ljubljani. V okviru delovne organizacije Šibki tok iz Ljubljane je med montažnimi deli spoznal domala vso Jugoslavijo. Pot ga je zanesla tudi v Štip, kjer se je zaposlil pri tamkajšnjem Bombažnem kombinatu, v okviru te delovne organizacije pa je nadaljeval delo tudi pozneje v Titogradu.

V tem času je Iskra močno razširila svojo dejavnost na območju Črne gore ter med drugim začela iskati vodjo servisa v Titogradu. Našla je strokovnjaka Arso Zeca. S svojo izkušnostjo, s sposobnostjo, poznavanjem tehnike in komunikativnostjo je Arso Zec v naslednjih letih ogromno prispeval k prodoru Iskre na črnogorsko tržišče. Pozneje, že hudo bolan, se je Arso še vedno vračal v servis, da bi s svojim delom in nasveti pomagal mlajšim kolegom. Tudi zato se ga bodo serviserji v Titogradu ter njegovi drugi sodelavci iz Iskre radi in s spoštovanjem spominjali, spominjali kot marljivega, veselega in odkritega sodelavca.

Arso Zec je bil kot borec in kot delavec odlikovan z medaljo za hrabrost in medaljo zaslug za narod.

Sodelavci

DO AVTOELEKTRIKA

Visoka ocena dela in organiziranosti koordinacije OO ZK

Nekaj več kot dve leti je minilo, ko so člani OO ZK v Iskri Avtoelektriki Nova Gorica sklenili, da ustanovijo kot eno od oblik akcijskega povezovanja komunistov koordinacijo osnovnih organizacij ZKS. Njena osnovna usmeritev pri oblikovanju in vsem nadaljnjem delu je bila z večjim povezovanjem, vsklajevanjem, koordiniranjem, skozi vse to pa tudi boljšim informiranjem, doseči učinkovitejšo vlogo ZK, bolj koordinirano delovanje z drugimi DPO in znotraj samoupravnih organov ter boljše povezanost z občinskimi komitejem ZK Nova Gorica. To obliko povezovanja je v zadnjem obdobju uspešno vodil dosedanj sekretar OO ZK v tovarni velikih zaganjalnikov Gabrijel Eržen, predelavec na liniji montaže, zato smo ga zaprosili, da bi nam nekoliko širše predstavil uspešno delo.

Kakšni so premiki glede na zastavljene cilje v tem obdobju?

Res, dosegli smo pozitivne premike predvsem v postopku priprav, kot tudi pri samem izvajanju dogovorjenih aktivnosti, saj smo uspeli poenotiti stališča in poglede na obravnavano pro-

blematiko. Boljša je povezanost z drugimi DPO, samoupravnimi organi in vodstvom DO. Vse to pa je prispevalo k boljši informiranosti v OO.

Premik je opazen tudi pri povezo-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Visoka ocena dela in organiziranosti koordinacije OO ZK

(Nadaljevanje s 3. strani)

nju s komunisti v dislociranih TOZD, čeprav s tem stanjem še nismo v celoti zadovoljni. In prav to našeto nam je v zadnjem obdobju omogočilo, da smo komunisti prispevali večji delež k hitrejšemu in učinkovitejšemu reševanju problemov v DO.

S kakšnimi vprašanji ste se na koordinaciji največkrat srečevali?

Sestanek smo imeli večkrat. Njihova vsebina je bila usmerjena predvsem v dogovore o planiranih aktivnostih komunistov, oceni stanja v posameznih OO in pregledu uresničevanja dogovorjenih nalog. Poleg teh sestankov smo organizirali dva skupna sestanka komunistov dvorišnih TOZD in problemsko konferenco komunistov celotne DO. Cilj teh skupnih sestankov je bil predvsem konkretno opredeliti naloge komunistov pri razreševanju najbolj perečih problemov poslovanja in odnosov v DO ter se aktivno vključiti v vse aktivnosti ob konferencah in kongresih, ki so bili v tem obdobju.

Predvsem smo obravnavali problematiko izdelave letnih planov gospodarjenja, periodične rezultate poslovanja, doseganje izvoznih planov, stabilizacijska prizadevanja, položaj v SOZD Iskra, povezovanje v reprodukcijskih verigah, stanje sedanje organiziranosti in predlog reorganizacije, problematiko urejanja družbeno ekonomskih odnosov, delitev čistega dohodka, OD, stanje na področju likvidnosti zalog, planiranja, vprašanja kadrovske politike v TOZD in DO, problematiko urejanja odnosov v TOZD AET Tolmin itd.

Gotovo je ostalo »kaj dela« tudi za to mandatno obdobje. Katere naloge naj bi to bile?

Kljub velikim premikom, pa na vseh področjih nismo bili enako uspešni. Zato bomo morali skozi koordinacijo in druge oblike akcijskega povezovanja realizirati nekatere neuresničene obveznosti. To velja predvsem za pripravo in čim učinkovitejšo izvedbo reorganizacije, dokončno uvedbo integralnega sistema delitve po delu, še boljše informiranost delavcev o vseh pomembnejših vprašanih dela in odnosov v DO, učinkovitejšo kadrovske politiko na vseh področjih, hitrejšo spremembo na področju likvidnosti, zmanjševanje zalog in drugih aktualnih problemih gospodarjenja v TOZD in DO, uspeš-

ISKRA KIBERNETIKA

Svojevrsten oportunizem

Če sekretar ali sekretariat OO ZK nekaj mesecev ne skliče sestanka, je to njuna lagodnost, neodgovornost do članstva in tudi do ZK kot celote. To pa politično demoralizira članstvo, organizacija v očeh ljudi odseva v slabi luči. Prav to se dogaja v večini temeljnih organizacij in skupnosti v Iskri Kibernetiki. Med bolj aktivnimi so le osnovne organizacije ZK v Števcih in dislociranih TOZD.

Na posvetu sekretarjev OO ZK in novih evidentiranih sekretarjev, ki je bil pred programsko volilnimi konferencami OO ZK 27. decembra 1983 v Iskri Kibernetiki v Kranju, je Franc Kozina, predsednik stalne akcijske konference Zveze komunistov, kritično ocenil doslej nič kaj uspešno delo komunistov.

Nanizal je težave, ki negativno vplivajo na delovanje stalne akcijske konference. Tako osnovne organizacije ZK ne dajejo lastnih pobud za obravnavo perečih problemov, ki so pogosto skupni v vseh OO. Odsotne so tudi informacije o delu in problemih OO ZK. Za bolj enotno delo organizacij mora stalna akcijska konferenca pravočasno dobiti ustrezne informacije iz OO ZK in tudi z OK ZKS Kranj.

Stalna akcijska konferenca vzpodbuja tudi idejnopolično usposabljanje članstva, vsak mesec organizira dogovorjena predavanja. Ta način je že pokazal pozitivne rezultate, saj člani sedaj lažje ocenjujejo položaj v svojem okolju. Žal se predavanj udeležuje le dobra četrtina članstva. Kljub začetnim težavam pa je stalna akcijska konferenca odigrala pomembno vlogo pri delu OO ZK, tudi rezultati bodo kmalu bolj vidni, je poudaril Franc Kozina.

Osnovne organizacije se ne sestajajo. Delo osnovnih organizacij ZK v zadnjem času ni bilo zadovoljivo. Problemov in nalog ne obravnavajo sproti, kar pa posredno vpliva na aktivnost članstva, ki postaja vse bolj pasivno in oportunistično. Zato dela komunistov v neposrednih delovnih okoljih skoraj ni več zaznati, razen nekaterih redkih aktivnih članov, ki gotovo sami ne morejo rešiti vsega, kar je zaupano komunistom.

ISKRA-AVTOMATIKA, TOZD SESTAVNI DELI

Občni zbor sindikata

V tednu pred iztekom leta 1983 so delavci TOZD Sestavni deli v DO ISKRA-AVTOMATIKA pregledali in ocenili delo izvršnega odbora ter celotne osnovne organizacije sindikata.

Iz poročila predsednika OO je bilo razbrati, da je delala osnovna organizacija uspešno, kljub zaostrenemu gospodarskemu položaju našega gospodarstva. Seveda pa je takšno stanje zahtevalo od vseh članov kolektiva, posebno pa od članov zveze komunistov in izvršnega odbora sindikata povečano aktivnost, disciplino in poostreno samokritiko.

IO je svoje delo skozi celotno obdobje prilagajal predvsem aktualnim dogodkom in družbi in temeljni organizaciji. Največjo skrb je posvečal tistim dogodkom in gibanjem, ki so se neposredno dotikali dela in življenja delavcev. Veliko skrb so posvetili medsebojnim odnosom v kolektivu, saj je zaradi posodobitve in prestrukturiranja proizvodnje, povečanja delovne discipline in neprilagodljivosti posameznikov, prišlo vse prevečkrat do konfliktnih situacij.

IO je kontinuirano spremljal doseganje rezultatov dela v odnosu na plan, spremljal gibanje osebnih dohodkov, dajal pobude za usklajevanje le-teh, glede na strahovito naraščanje življenjskih stroškov. Sindikat je podpiral tudi vsa hotenja temeljne organizacije za čimprejšnji in uspešnejši prodor na mednarodno tržišče.

IO je bil enotnega mnenja, da uvajanje socialnih kartic za svoje osnovne življenjske potrebe ni sprejemljivo v sedanjem razvojnem trenutku, ampak si mora vsak delavec s svojim živim in minulim delom zagotoviti svojo socialno varnost.

Veliko pozornost je IO posvetil tudi sprotne, objektivnemu in celovitemu informiranju delavcev. Poleg že ustaljenih oblik informiranja, je sindikat podpiral tudi nove oblike, tako je v tem obdobju pričel redno izhajati mesečnik Informator in tudi druge oblike informiranja niso bile zanemarejene.

Urejanje delovnega okolja, humanizacija dela in medsebojnih odnosov ter varno delo, so bile tudi naloge, katere je sindikat uspešno vodil.

Veliko skrb je IO posvetil v preteklem obdobju tudi razvoju družbenega standarda zaposlenih in popularizaciji kulturnega amaterizma v temeljni organizaciji.

Seveda so to le nekatere akcije in aktivnosti, ki jih je izvedel izvršni odbor, niso pa vse, saj je delo vseskozi temeljilo na tem, da so jedro aktivnosti potrebe in želje delavcev ter usklajevanje le-teh z družbenimi interesi in to je zahtevalo od vseh članov IO veliko napora.

Sprejetje programa in izvolitev novega IO pa so delavci preložili do združitve z delavci sektorja Elementi v TOZD Naprave za energetiko.

A. C.

konferenca ZK Kibernetike bo lahko le skupaj s pobudami osnovnih organizacij enotno vodila posamezne akcije, ki so skupnega pomena za delovni kolektiv. Priti je treba do tega, da bo članstvo vsak trenutek lahko vplivalo s svojimi predlogi na posamezne odločitve. Tako bodo OO ZK dobile vlogo, ki jim pripada.

Alojz Boc

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva SOZD Iskra — Industrija za elektronično, telekomunikacijsko, elektromehanično, avtomatiko in elemente — Ljubljana

— Glavni urednik: Pavle Gantar, pomočnik glavnega urednika: Miloš Pavlica, odgovorni urednik: Dušan Željenc, tehnični urednik: Janko Colnar, novinar: Mara Ovsenik.

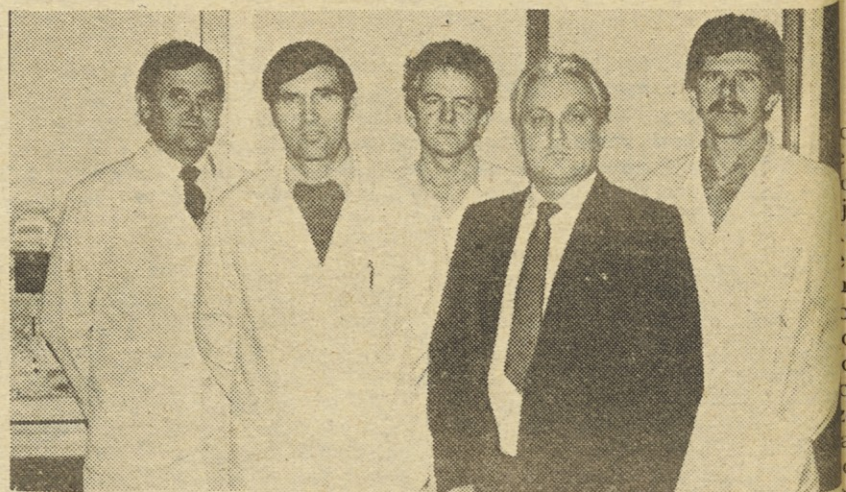
— Ureja uredniški odbor: Alojz Boc (Kibernetika), Špela Ditttrich (Avtomatika), Lado Drobež (Iskra Commerce), Stane Fleischman (Široka potrošnja), Milan Krapež (IEZE), Kazimir Mohar (Telematika), Marko Rakušček (Avtoelektrika) — Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo.

— Naslov: Ljubljana Trg revolucije 3, tel.: 213-213, int.: 34-95 do 34-98 — Tisk: Časopisno-tiskarsko podjetje PRAVICA-DNEVNIK, Ljubljana.

Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je glasilo oproščeno plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

ISKRA TELEMATIKA KRANJ

Ing. Jože Peklenik: »Marsikaj znamo narediti sami«

Inženir Jože Peklenik je bil med pobudniki, ki so že pred desetletjem zagovarjali večjo naslonitev na lastno znanje in moči in niso marali ostajati v celoti odvisni od uvožene opreme. Na sliki je (drugi z desne) med svojimi sodelavci iz Telematike, imajo poleg delavcev orodjarne Iskre Kibernetike in drugih največ zaslug za marsikatero dopolnitev tehnološke opreme z izdelki oziroma stroji lastne zamisli in izvedbe.

Pred nedavnim je v proizvodnji telefonskih central začel poskusno obratovati stroj za lepljenje 90 programske razvrščenih komponent na trak. Doseglej je bilo take stroje možno kupovati le za devize, v tem primeru, kot se tega katerih, pa so se izdelave stroja lotili delavci Telematike sami, pri čemer so uspešno sodelovali tudi delavci Orodjarne iz Iskre Kibernetike.

Naslonitev na lastno znanje in sile je v današnjem zaostrenem družbeno gospodarskem položaju nedvomno temeljnega pomena, zato temu dogodku tudi v našem glasilu namenjamo nekoliko več pozornosti.

Inženir Jože Peklenik, ki velja za enega pobudnikov in glavnih oblikovalcev te dejavnosti v Iskri Telematiki, nam je povedal naslednje: »Že od začetka svojega obstoja je Iskra v kritičnih trenutkih znala najti svojo pot v smislu izkoristka lastnega znanja, povečanja kapacitet itn. Na tak način deluje tudi tehnološka priprava proizvodnje central. Njeno delo bi predstavil v treh obdobjih, in sicer:

Za prvo obdobje od leta 1968 do leta 1972 je značilen prehod s posamične v moderno industrijsko proizvodnjo. Takrat je bila vsem aktivnim konstrukcijam prirejena skupinska tehnologija, izdelana so bila potrebna orodja in oprema ter definirani proizvodni procesi. Slednji so bili na eni strani prilagojeni proizvodnim možnostim, na drugi strani pa kupcem, ki imajo vedno iste zahteve: kratek dobavni rok, poceni in kakovosten izdelek. S spremenjeno tehnologijo, orodji in opremo ter organizacijo dela smo letno prihranili efektivno 90.000 norma ur.

V drugem obdobju od leta 1972 do leta 1980 je prišlo do vpeljave elektronskih central v proizvodni program. To delo je zelo uspešno izvedla mlajša generacija tehnologov, ki so poleg tehnoloških postopkov, prevzetih z licenco, razvili še vrsto novih in pripravili tudi orodja. Značilno za to obdobje je bilo zelo majhno investiranje v delovna sredstva, ki pa so bila za izboljšanje proizvodnje neobhodno potrebna. Zato smo se delavci iz tehnološke pri-

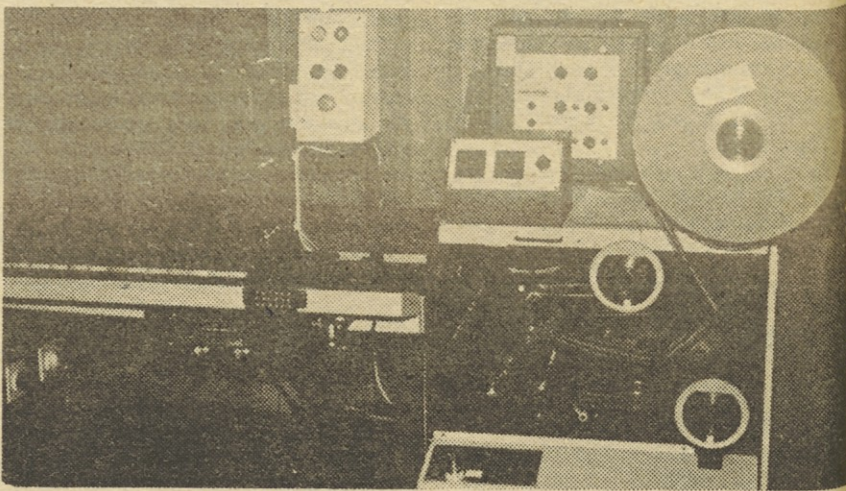
prave dela skupaj z vodstvom tovarne ATC in vodstvom Orodjarne odločili da z lastnimi konstrukcijami izdelamo šest zahtevnih strojev. Pet smo jih vključili v proizvodnjo ali poskusno obratovanje, šestega (stroj za vstavljanje komponent v plošče tiskanega vezja, ki je mikroprocesorsko krmiljen) pa še izdelujemo.

Nedvomno so delavci iz tehnološke službe, orodjarne Telematike in proizvodnje central, še posebej pa delavci iz tozda Orodjarne Iskre Kibernetike, doslej opravljenim delom dokazali svojo sposobnost in prizadevnost, pri tem pa tudi marsikaj prihranili. Doslej izdelani stroji so namreč vredni skoraj milijon nemških mark.

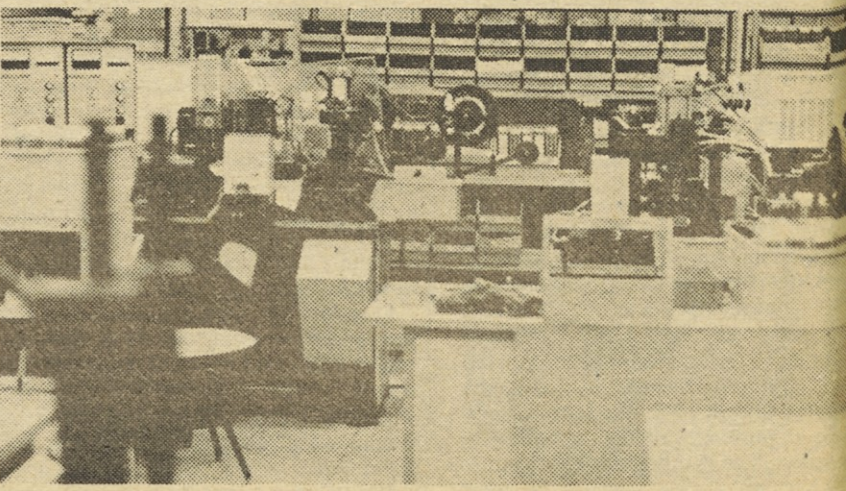
Novi stroj za lepljenje aksialnih komponent je seveda še v poskusnem obratovanju in preden bo začel normalno obratovati, bo tehnologom in orodjarjem, pa tudi delavcem v proizvodnji, bržkone še malce nagajal. Vendar pa velja nekoliko potrpeti, saj je končni cilj tega vreden: z lastnim znanjem in delom si bomo izboljšali tehnološko opremo in potlej lažje, kvalitetneje in hitreje delali, ne da nam bi bilo za to treba dajati predragoceno devize, ki nam jih manjka za tisoč drugih stvari.

Delavcem iz tehnološke priprave proizvodnje, tozda Orodjarne in drugim, ki so se udeleženi pri novem delovnem uspehu, iskreno čestitamo in želimo, da bi nas kmalu seznanili s kakšnim novim uspešnim izdelkom!

Kazimir Mohar

Stroj za lepljenje aksialnih komponent različnih električnih vrednosti. Komponente so po programu zbrane na samolepljiva trakova, ki se navijata na kolut.

Na sliki so nekateri stroji v TOZD ATC, ki so nastali kot plod iznajdljivosti in dela ISKRAŠEV.

Med prvimi petimi na svetu

Inženir Andrej Pardubsky je delegirani upravitelj znane tržaške tovarne IRET (Industrija radio, elettrica, telecomunicazioni), ki kljub recesiji na zahodu izredno dobro posluje. Že dobrih trideset let deluje v Trstu tovarna IRET (ustanovljena je bila 1950. leta) katere osnovna dejavnost je proizvodnja sprejemnikov aparatov na celotnem komunikacijskem področju za posebne namene. Ker ta znana tržaška tvrdka že več desetletij tesno sodeluje z Iskro na številnih področjih, smo jo pred kratkim obiskali.

V tržaški industrijski coni, v ulici Cato, so moderni, a racionalni prostori, ki zaposluje 248 delavcev in omenjeni, čeprav dela v eni izmeni, za italijanske razmere srednje veliko tvrdko. IRET izdeluje danes vrhunsko komunikacijsko tehniko, ima seveda tudi temu ustrezno kadrovsko strukturo, saj dela v tako imenovanem razvojnem raziskovalnem oddelku kar 54 zaposlenih, med katerimi jih ima 20% visokošolsko izobrazbo, ostali pa višjo izobrazbo. Tudi v nacionalnem oziru je IRET animirana pripadnost delavcev IRET: polovica zaposlenih je pripadnikov slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, druga polovica pa so Italijani. In zato je tudi v tem smislu IRET pomemben in stvarjalni dejavnik v življenju Slovencev v Italiji, konkretno v Trstu.

Zapisali smo že, da je IRET zelo uspešna tovarna, ki kljub gospodarskim težavam na Zahodu, dobro kljubuje krizi. Dosega preizkušnjam in čerem sodobnega svetovnega gospodarstva, nič manj rožnatega trenutka. Prav zato je prvo pranje ing. Pardubskemu veljalo benoogram njihove tovarne.

IRET ima v svoji proizvodnji izklučno specialen program za potrebe različnih vladnih ustanov po vsem svetu. Uspeh naših izdelkov gre pripisati predvsem dejstvu, ker smo v priporavi s konkurenčnimi podjetji iste anoge v Evropi, Angliji in Ameriki osegli takšno kakovostno raven, solen servis in dobavne roke, da smo postali eden izmed petih svetovnih možnih dobaviteljev podobne opreme.

Zaupanje kupcev po svetu do naše tvrdke je naraščalo v zadnjih desetih letih in to zaupanje v nas se še stopnjuje, zlasti in posebej v zadnjem času, v našimi aktivnostmi, ki jih razvijamo v različnih deželah: to so lokalna proizvodnja, delna asamblaža, hitro in učinkovito izpolnjevanje pogodbenih obveznosti, aplikacije naše proizvodnje la željo naročnikov v minimalnih časovnih rokih in podobno. Sicer pa lahko ob tem omenim, da je tržišče naših proizvodov skoraj ves svet, vse celine, predvsem pa Azija, Afrika in Južna Amerika.

In kakšna je tehnološka raven v vaši tovarni?

»V tovarni imamo tehnološko novo generacijo aparatov, izdelujemo pa trenutno najkvalitetnejšo hibridno vezja, prav takšna, kot jih proizvajajo v različnih državah Evrope in Amerike. Edini kriterij za izdelavo in dobavo teh vezij je visoka kvaliteta ter zahtevani dobavni roki. Pri tem moram pripomniti, da so ta vezja plod konstrukcij in dela naših strokovnjakov, tako da kakovostne rešitve naše tovarne IRET predstavljajo tudi njeno industrijsko lastnino.

Omenili smo že vaše tesno sodelovanje z Iskro. Ali bi lahko o tem povedali kaj več?

»Družba IRET sodeluje s številnimi različnimi industrijami širom sveta in je zaradi svoje lokacije v Trstu usmerjena na vse tiste potenciale, ki so v njeni neposredni bližini. Ti potenciali so zagotovilo slovenska univerza, in zame ena najbolj propulzivnih jugoslovanskih

Andrej Pardubsky.

elektronskih industrij, Iskra. Z njo nas vežejo že nekajletne tradicionalne trgovske vezi, ki so v letošnjem letu dosegle izmenjavo v višini štirih milijonov dolarjev. To pa pomeni, da so v naših

TOZD ELEKTROAKUSTIKA, SEŽANA

Do izvozne naravnosti je še daleč!

Kakor je po eni strani res, da se dediščina zanemarjanja izvoza in vsega kar je s tem povezanega v sežanski temeljni organizaciji, kaže danes bolj neusmiljeno kakor kdajkoli prej, pa velja, da ima tudi Iskra — bodisi kot široka potrošnja ali SOZD kot celota — danes večje obveznosti do Sežane kot kdajkoli prej. Kolektiv sežanske Iskre stoji v letošnjem letu pred razpotjem: po stari poti naprej ni več mogoče, korenite spremembe proizvodnega in seveda prodajnega (izvoznega) programa pa presegajo moči sežanskih Iskrašev.

Proizvodni program sežanske elektroakustike bo v letošnjem letu sestavljen iz treh glavnih segmentov: tretjino bo predstavljala proizvodnja radijskih sprejemnikov, tretjino bodo »zavzemale« ojačevalne naprave in preostanek proizvodnja transformatorjev. Za prvi segment (proizvodnja radijskih aparatov) slejkoprej še vedno velja, da izvoznih možnosti ni, čeprav resnici na ljubo tudi uvoznih zahtev ni velikih. Drugi segment, proizvodnja ojačevalnih naprav, ima — če temu lahko tako rečemo — pogojne izvozne možnosti.

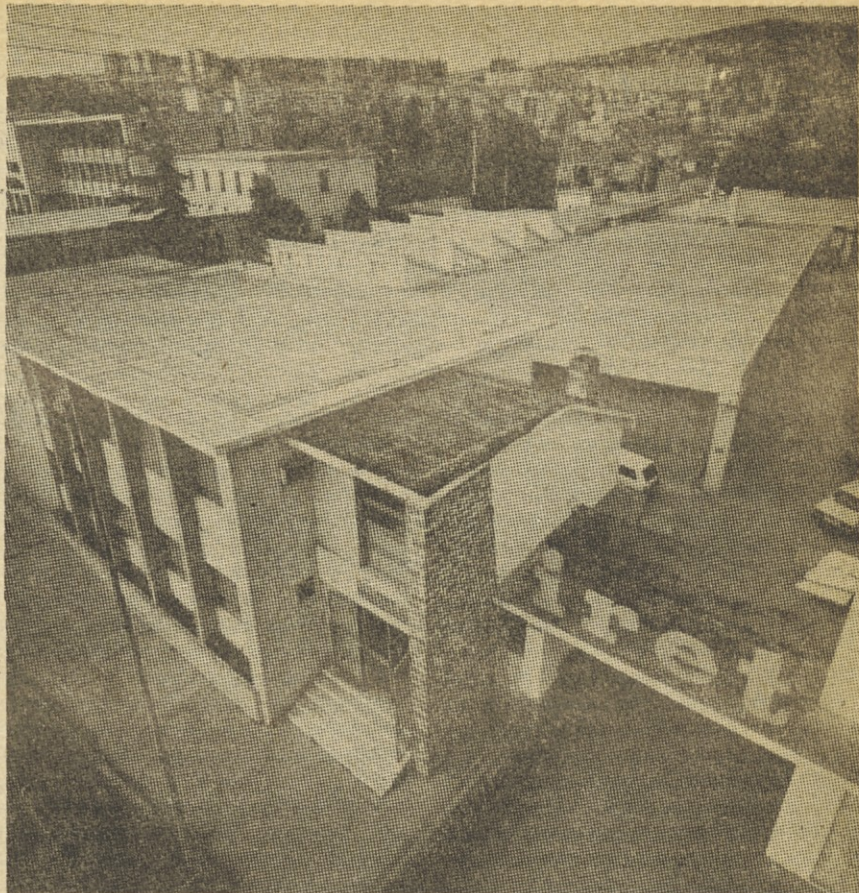
Te naprave je možno ponuditi tujim kupcem vendar le pod pogojem, da ponudba obsega celovite sisteme v okviru inženirinske ponudbe. Do te stopnje pa manjka v Sežani še nekaj korakov, ki pa jih nameravajo v prihodnjem obdobju tudi prekoračiti — seveda pa ne brez velikih naporov. Ali drugače povedano — dvomov o nujnosti izvoza tudi v Sežani ni več, zato bodo do leta 1990 obseg proizvodnje teh naprav najmanj podvojili in izvozno usposobili. Seveda pa tega ne bodo mogli storiti brez izpolnitve predpogoja, da bo investicija v tretji segment — proizvodnjo transformatorjev — do takrat zaključena po sedanjih predvidevanjih.

Proizvodnja transformatorjev naj bi v bližnji bodočnosti doživela največ sprememb. Gre namreč za nosilni

izdelki tudi nekateri, visoko kvalitetni izdelki profesionalnih tovarn koncerna Iskre ter izsledki razvojnih in znanstvenih institucij iz Slovenije in Jugoslavije. V zadnjem času izmenjujemo strokovnjake s področja komunikacijske tehnike, ker menimo, da je v današnjem nagem tehnološkem razvoju po svetu potrebna integracija glav za uresničevanje vseh tistih idej, ki jih kupec zahteva. Tržišče zahteva vedno več za isti denar in relativno vedno cenejše aparature z vedno več vgrajenega znanja. Takšna aparatura mora biti čim lažja in sposobna kljubovati vsem pogojem obratovanja. To pa pomeni, da morajo biti njeni podstavniki deli izrazito profesionalni, tehniško dognani, preizkušeni in kombinirani tako, da so v celoti sposobni zdržati več deset tisoč ur aktivnega obratovanja.

Našo trgovsko aktivnost z Iskro posreduje Iskra Commerce, ki je tudi zastopnik IRET na nekaterih zunanjih trgih. Naše mišljenje je, da dobro organizirana zunanje trgovinska mreža lahko bolj kot dosedaj še več pripomore k prodaji profesionalne komunikacijske tehnike. Prisotnost Iskrinih predstavnikov v različnih deželah sveta in njihova aktivnost nam lahko v tistih deželah, ki potrebujejo takšno profesionalno tehniko, kot jo izdelujemo mi, iz nevezanih rok prinesejo dodatno ekspanzijo in posle. To so predvsem dežele neuvrščene sveta, ki takšne komunikacije potrebujejo, pri tem pa bi s takšno tehnologijo ne trpela tudi njihova politična neodvisnost,« nam je ob koncu razgovora dejal ing. Andrej Pardubsky.

Dušan Željeznov

Tovarna IRET v Trstu.

jev v letni izvozni vrednosti 4 milijonov dolarjev. O upravičenosti naložbe, ki je usklajena na vseh Iskrinih ravneh, ne kaže več izgubljeni besedi, saj je prihodnost sežanske Elektroakustike v največji meri odvisna prav od nje: transformatorji so edini izvozno zanimiv program temeljne organizacije, ki danes domala nič ne izvažajo (pol milijona dolarjev lani, letošnji načrt pa predvideva še enkrat več). Izvozna naročila so za transformatorje danes bistveno večja, kot so jih z iztrošeno opremo sposobni izdelati.

Modernizacija proizvodnje, ki je v celoti usklajena z razvojnimi načrti DO Široka potrošnja in SOZD Iskra bo seveda terjala tudi prerazporeditev znotraj sežanske temeljne organizacije ne le materialno, tudi kadrovske. Taki posegi bodo seveda nujni, če bodo v Sežani hoteli uveljaviti današnjo željo, da bi postali izključni proizvajalec transformatorjev v SOZD Iskra; in ni dvoma, da se bodo v Sežani na to vsestransko pripravili. V letu 1985 bodo proizvodne kapacitete bistveno drugačne kot so danes, to pa seveda pomeni, da bodo morali biti kupci znani; in prav tu bo pomoč celotne Iskre najpomembnejša.

Po mnogih letih dela v knjigovodstvu Iskre Commerce, je te dni odšla v pokoj Iva Marn. Marljivo Iskrašico boste prepoznali v sredini posnetka.

Stane Fleischman

Oblikovanje cen ob vstopu v leto 1984

UVOD

Ob stalnih posegih vlade na področje oblikovanja cen s šestmesečnimi »zamrznitvami« cen najbrž ne bi bil nihče preveč presenečen nad nedavno objavljeno ponovno šestmesečno zamrznitvijo vseh cen (glej Ur. list SFRJ št. 68 z dne 23. 12. 1983), če se vlada skupaj z gospodarstvom (preko zbornice sistema in skupnosti za cene) ne bi že dva meseca pred tem intenzivno pripravljala na svobodnejše načine oblikovanja cen. Ti naj bi na tem področju uveljavili več tržnih zakonitosti. Danim dejstvom navkljub, da namreč z »zamrznitvijo cen« ne dosegamo željenih učinkov v zmanjšanju oziroma zaviranju »galopirajoč« inflacije izgleda, da vlada nima drugih rešitev kot vsakih šest mesecev »zamrzniti« cene, da bi v tem času analizirala in tudi odpravila (na papirju seveda) temeljne vzroke za prehitro rast cen. Celoviti ukrepi, ki bi odpravili vzroke previsoke inflacije, pa vsaj do sedaj še nismo zasledili, oziroma so ostali le mrtve črke na papirju. Še vedno obstajajo in še vedno bodo dolgoročni vzroki strukturne inflacije (zaradi napačno usmerjenih in prepočasnih investicij) še posebej pa pritiski stroškovne infla-

cije v katero se prenašajo vsi neizpeljani, pa čeprav sprejeti ukrepi ekonomske politike. Ob vsem tem izgleda, da še vedno v precejšni meri živa miselnost, da bi cene v predelovalni industriji in ostalih sektorjih gospodarstva ob nekoliko svobodnejših režimih oblikovanja (prosto po pogojih trga) presegle dovoljeno rast in generirale novo inflacijsko spiralo (kratkoročno morda res, dolgoročno pa rast cen že omejuje padajoča kupna moč prebivalstva). Zaradi tega smo že pred iztekom šest mesecev trajajočih predpisov, ki so omogočili »normalno« oblikovanje cen, soočeni z novo »zamrznitvijo« cen. Treba je povedati, da v prejšnjih predpisih vsebovanih določb še nismo mogli uveljaviti v praksi oblikovanja cen pred skupnostmi za cene, že nam je naložen nov predpis in iskanje rešitev za »preživetje«. Še zmeraj je namreč ostal neresen in neopredeljen način in subjekt sporazumevanja o doseženem soglasju za povečanje cen izdelkov za končno porabo s potrošniki, pa tudi objave svetovnih cen, ki naj bi jih opravljala zvezna skupnost za cene (ZSZPC) nismo zasledili.

S kratkoročnimi in s stalno se spreminjajočimi ukrepi ne moremo graditi trajnega sistema cen in tudi ne stimuliramo gospodar-

skih subjektov, da bi med seboj iskali trajnejše in kakovostne rešitve v povezovanju soodvisnih reprodukcijskih procesov.

»Odlok o najvišjih cenah oziroma najvišji ravni cen in o načinu oblikovanja cen proizvodov in storitev iz pristojnosti vseh družbenopolitičnih skupnosti« ima vendarle nekatere zanimivosti in novosti glede na dotedanje podobne odloke, na katere želimo opozoriti v nadaljevanju tega sestavka; tega pa ni mogoče razumeti kot uradno tolmačenje, za katero je pristojen le izdajatelj Odloka. V tem sestavku pa želimo kritično podati tudi nekatere druge vzroke za izdajo tega ukrepa in naše razumevanje, kako naj bi v praksi upoštevali posamezne določbe.

II. ZNAČILNOSTI DOLOČB NOVEGA ODLOKA

1. Osnovna značilnost, ki pa sicer ni nova je v tem, da se ta Odlok nanaša na vse cene, vendar oblikovane po veljavnih predpisih do 23. 12. 83 in za vse pristojnosti družbene kontrole cen; skratka za vse cene, storitve in tarife. To pomeni, da je občinskimi, pokrajinskimi in republičkim skupnostim za cene zopet odvzeta pristojnost za izvajanje neposredne ali družbene kontrole cen in je le ta prenesena na pristojnost zvezne vlade (ZIS). Jasnost uporabe veljavnih cen iz 1. točke Odloka ni sporna, vendar se že pojavljajo različna tolmačenja; o tem pa v nadaljevanju.

2. Kakor v nadaljevanju (14. in 15. točka)

delno »negativno« posega v pogoje poslovanja trgovine ko opredeljuje absolutne zneske za kritje stroškov prometa (samo za raven proizvajalcev cen), ki so veljale dne 31. 7. 82 (popolni nesmisel), pa z druge strani vendarle ščiti prometno dejavnost pred samovoljnimi slabšanji prodajnih pogojev proizvajalcev oziroma dobaviteljev. V prvi točki je posebej poudarjena ta zahteva, ki se pa še ponovi tudi v 3. in 5. točki Odloka.

3. S tem Odlokom se istočasno z »zamrznitvijo« vseh cen in storitev oblikujejo nove (višje) dene za izdelke in storitve iz posameznih surovinskih in infrastrukturnih panog. Zanimiva sta dva različna pristopa, ki jih bomo posebej razjasnili v nadaljevanju.

a) Za izdelke iz panog:

- 0103 predelava panoga,
- 0109 proizvodnja barvnih kovin,
- 0111 Proizvodnja nekovinskih rudnin (brez gradbenega materiala),
- 0118 proizvodnja baznih kemičnih izdelkov (kemikalije)
- 0119 predelava kemičnih izdelkov (pralna sredstva),
- 0124 proizvodnja in predelava papirja (celuloza in roto papir ter natronske vreče) se cene oblikujejo v končnih absolutnih (nominalnih) zneskih v dinarjih na enoto proizvoda. Te cene tudi vključujejo vsa uradno veljavna doplačila, nova pa se ne bi smela zaračunavati, kar velja predvsem za barvno metalurgijo. To pa

pomeni — iz nadaljnega teksta Odloka pa to tudi izhaja — da pri dobavah barvnih kovin na računih ne morejo biti več zaračunana kakršnakoli doplačila pri osnovnih kovinah, saj je cena objavljena v Odloku maksimalno možna za konkretno kakovost kovine ne glede na dobavljene količine.

Tako oblikovane cene je tudi razumeti kot najvišje v razmerjih oz. obračunih med dobavitelji kovin in kupci, opravljenih na podlagi dobav za skupni izvoz ali kako drugače določenih dobav.

b) Za izdelke iz panog:

- 0107 črna metalurgija,
- 0112 predelava nekovinskih rudnin (negativni materiali)
- 0118 proizvodnja baznih kemičnih izdelkov (preostalo kar še ni pa je zajeto v 2. točki odloka),
- 0119 predelava baznih kemičnih izdelkov (preostalo kar še ni zajeto v 2. točki Odloka iz skupine pralnih sredstev in drugi kemični izdelki),
- 0133 proizvodnja in predelava tobaka (del teh izdelkov),
- 0601 železniški promet (tovorni in potniški)

se cene oblikujejo kot najvišja raven, tako da se obstoječe, po predpisih oblikovane cene, povečajo za v odloku določene odstotke, saj so do tedaj veljavne cene tudi uradno potrjene cene pri pristojnih skupnostih za cene.

V ta način oblikovanja cen (odstotno po-

Osnutek načrta v obravnavi

V četrtek, 9. decembra je komisija za plan DS delovne organizacije Avtomatika na svojem 3. rednem zasedanju obravnavala in s sklepom določila osnutek plana delovne organizacije za 1984. leto. S tem je bil osnutek v besedilu strokovne službe posredovan vsem delavcem v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti v poprežno obravnavo. Le-ta bo potekala od 5. do 20. januarja. V tem času lahko delavci posredujejo morebitne pripombe in vsklajevalne predloge v področje za ekonomiko in plan, v delovno skupnost za skupne zadeve. Nadaljnje usklajevanje naj bi predvidoma potekalo do konca tega meseca.

Kot sta v povzetku poudarila Staniša Nikolić, član poslovnega odbora delovne organizacije in Alenka Pukl, vodja področja za ekonomiko in plan v delovni skupnosti, je bil delovni osnutek predhodno obravnavan in usklajen s strani strokovnih služb, poslovnega odbora Avtomatike in poslovnega kolegija. Tudi pri pripravi osnutka za 1984. leto se je pojavila situacija iz preteklih let, saj kljub osnutkom Resolucije o politiki družbeno-ekonomskega razvoja SFRJ in SRS ni bilo jasnih dovolj elementov, na osnovi katerih bi lahko definirali pogoje gospodarjenja v letošnjem letu. Tako je bil osnutek pripravljen predvsem na osnovi ocene gospodarskih gibanj delovne organizacije in njenih srednjeročno opredeljenih ciljev.

Kot je zapisano v uvodu osnutka, se bodo po vsej verjetnosti pogoji gospodarjenja v letošnjem letu še bolj zaostri, na nekaterih področjih celo z značilnostjo krize. To velja predvsem za kreditno monetarno področje. Prve ocene predvidevajo, da se bodo plasmaji bank povišali za cca 5 % pri izredno visoki stopnji inflacije. Vprašljivi so tudi krediti za pripravo blaga za izvoz na klirinško področje ter izredno zaostreni pogoji uvoza repromateriala. To narekuje intenzivno vključevanje pri najemanju, oz. koriščenju vseh kreditnih možnosti in drugih oblik uvoza in ofenzivno izvozno angažiranje, ki naj zagotovi potrebne devize za poravnavo obveznosti in tekočo porabo.

Za 1984. leto načrtuje Avtomatika dokaj hitro rast izvozne realizacije — 168 % glede na leto 1983, planirani uvoz pa bo večji za 41 %. V gospodarski

načrt je ugrajen tudi 35 % inflacije, čeprav so napovedi znatno večje. Pri dobičkanosti in delitvi dohodka je torej v znatni meri odvisna od inflacije, oz. rasti cen izdelkov elektroindustrije.

Ob vseh teh predpostavkah je celotni prihodek načrtovan za 65 % večji kot v 1983. letu, rast fizične proizvodnje pa je planirana na 8 %. Na področju zaposlovanja se predvideva zaposlovanje le visoko izobraženih strokovnih kadrov in tistih, ki direktno pogojujejo dodatno proizvodnjo. Na področju investiranja planiramo s pomočjo združenih sredstev SOZD in ureditev določene investicije v opremo.

Financiranje, oz. svobodna menjava za skupne dejavnosti je dogovorjena glede na vsebino nalog.

Posebne pomena je vlaganje v razvoj, ki pomeni prioriteto saj omogoča intenzivnejši razvoj novih izdelkov na področju elementov, naprav in sistemov. Financiranje trženja pa naj bi zagotovilo večja vlaganja na marketing področja in pogoje za intenzivnejše trženje na domačem in tujih trgih.

Kot smo že omenili bodo osnutek v obdobju petnajstih dni obravnavali delavci temeljnih organizacij in delovne skupnosti. Rezultati poprejšnje obravnave naj bi predvsem pripomogli k doseganju poglavitih in nabavi in prodaji.

Verjetno ni potrebno posebej poudariti, kako pomembno je, da se družbeno politične organizacije in samoupravni organi v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti maksimalno vključijo v pripravo in potek aktivnosti, ki so potrebne za sprejem osnovnega letnega dokumenta delovne organizacije.

Š. D.

DO AVTOELEKTRIKA

Srečanje jubilarantov dela

Nekaj dni pred iztekom starega leta so se v novogoriški Iskri Avtoelektriki srečali jubilaranti, ki so v tej delovni organizaciji dopolnili 20 in 10 let dela. Dvajset letnikov je bilo 104, deset letnikov pa 70. (Podatki so za zaposlene v Šempetru.)

Ob vhodu v delavsko restavracijo, kjer je bilo srečanje, so mladi pripeli jubilarantom rdeč nagelj, in tako je bilo slavlje še bolj poudarjeno in veličastno.

Jubilante je najprej pozdravil predsednik konferenca OO sindikata DO Boris Gregorič, zahvalo za ves vložen trud v dvajsetih in desetih letih dela pa jim je izrazil tudi glavni direktor Peter Mivšek, ki je v nadaljevanju spregovoril med drugim tudi o rezultatih poslovanja v preteklem letu ter o načrtih, ki so pred nami v tem letu.

Slavja sta se udeležila tudi predsednik sindikata SOZD Iskre Janez Kern

Ti-30/OAS kot rezultat sodelovanja

Sistemi, ki jih danes uporabljajo za daljinsko vodenje elektroenergetskih sistemov v realnem času, so največkrat veliki in kompleksni, saj morajo opravljati zahtevne funkcije zajemanja, prenosa, obdelave in protokoliranja podatkov, kot tudi funkcije povezave človek-sistem.

V preteklosti so se sistemi za tovrstne aplikacije realizirali s fiksno logiko. Ta je zahtevala veliko prostora za vgradnjo, kompleksno nadgradnjo, zahtevno vzdrževanje in bili so zelo dragi. S prodorom sodobne tehnologije in cenjenih mikroprocesorskih enot pa se na tem področju vse bolj uveljavljajo mikroročalniki, ki omogočajo enostavno in racionalno reševanje vseh nalog vodenja in nadzora elektroenergetskih sistemov.

Proces posodabljanja v Elektro gospodarstvu Slovenije je neizogibno pripeljal tudi do posodabljanja sistema za optično-akustični prikaz signalizacij v distribucijskih postajah. Zahtevam investitorja je prislughnala tudi ISKRA-AVTOMATIKA in se predstavila s svojo mikroročalniško družino TI-30 na osnovi katere je nastala naprava za optično akustično signalizacijo.

Zahvaljujoč smiselni in enostavni zasnovi sistema TIZ-30 se je investitor zelo hitro vključil ter pripravil tehnične zahteve in izdelal projekte vključitve naprave na obstoječi sistem. Strokovnjaki ISKRE-AVTOMATIKE so na osnovi teh podatkov v najkrajšem času izdelali projekt naprave, aplikacijsko programsko opremo, ter napravo.

Od zasnov do vključitve naprave v sistem je poteklo šest mesecev, kar predstavlja izjemen rezultat. Sedaj je naprava v zaključni fazi preizkusnega teka in je že dokazala vse prednosti mikroprocesorske tehnologije.

Predstavniki investitorja Elektro gospodarstva Slovenije, ki je bil direktni nosilec projekta tov. Klemenc Roman, dipl., ing., je opravičeno komentiral: »S takim načinom sodelovanja smo zelo zadovoljni, bili smo vključeni v sam začetek koncipiranja ter v ostale faze nastajanja naprave, kar je omogočilo hitro spuščanje v pogon. Menim, da je to dober vzorec sodelovanja za nadaljnje naloge posodabljanja EGS, ki so pred nami.«

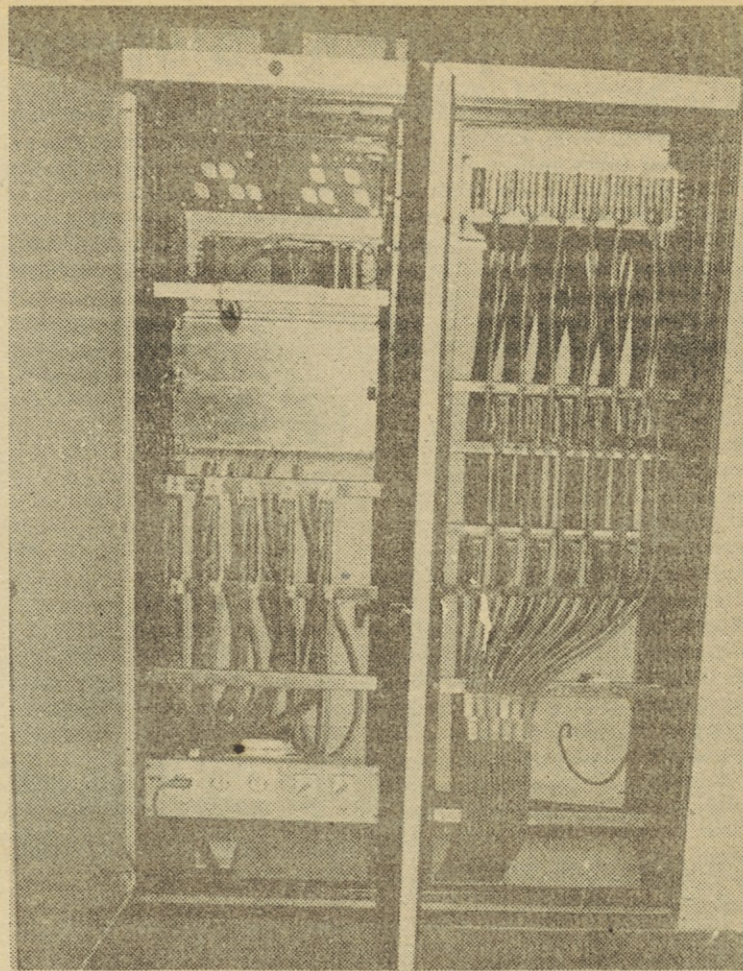
Osnovna funkcija naprave TI-30/OAS je optični in akustični prikaz signalizacij iz procesa. Napravo je možno vključiti tudi v večje sisteme vodenja in nadzora kot napravo za predprocesiranje informacij.

Zmogljivost naprave je 256 vhodov

in član KPO SOZD Iskra Pavle Gantar, ki je jubilarantom tudi spregovoril. Zahvalil se jim je za njihovo vloženo dediščino in jim prisrčno čestital k delovnim jubilejem, ter jim zaželel vso srečo in uspehe v novem letu.

Ob koncu »uradnega dela« sta predsednik konference sindikata DO in glavni direktor podelila vsem jubilarantom posebna priznanja za dolgoletno in uspešno delo ter jubilejno značko. S tem pa srečanje še ni bilo končano, saj se za tako lepe delovne jubileje spodobi, da traja nekoliko dlje.

Marko Rakušček

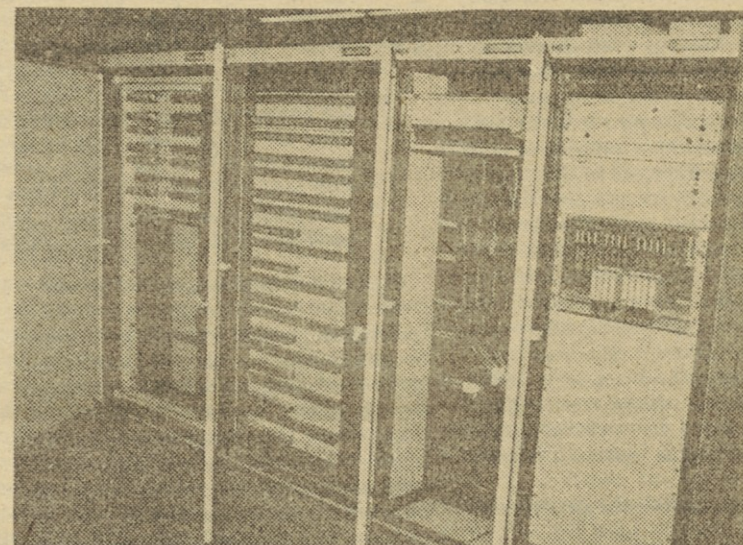

Pogled v napravo TI 30 (z zadnje strani).

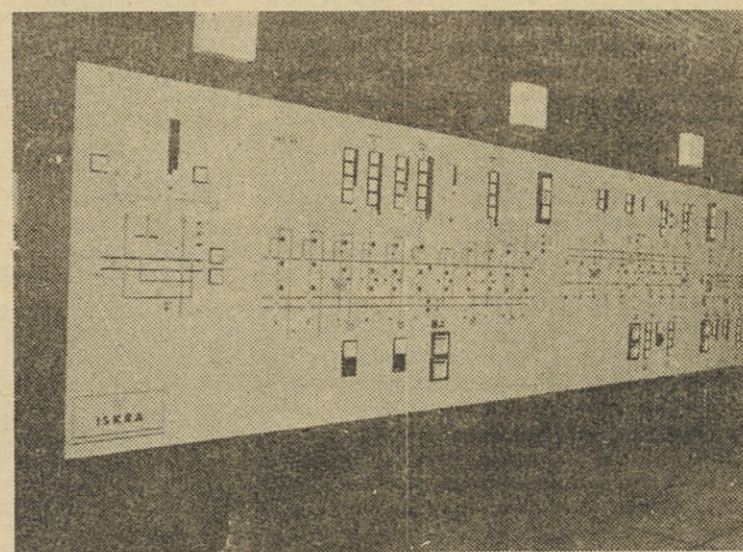
in enako število izhodov z možnostjo razširitve. Programsko opremo je zasnovana modularno z možnostjo parametrisiranja funkcij za vsaki posamezni vhod ali izhod. V program je vgrajena funkcija samokontrole delovanja s katero je dosežena velika zanesljivost.

Strokovnjakom Avtomatike je razčistila te naloge veliko pomagala pri predstavljanju nadaljnjih konceptov razvoja in sodelave na podobnih projektih.

Safet Mededović, Zoran Janez Mik

TI-30 in omare z ločilnimi reletji v RTP Beričevo.

Sinoptična shema RTP Beričevo.

večanje obstoječih cen) lahko štejemo tudi oblikovanje cen za zlitine iz 3. točke Odloka in primarno predelavo iz 8. točke Odloka kot tudi reciklacijsko surovin iz 7. točke Odloka, saj se končne in najvišje ravni cen za te izdelke oblikujejo na podlagi indeksiranja, pri čemer služijo za podlago nove višje ravni cen osnovnih kovin.

O teh spremembah predvsem v metalurgiji bomo še spregovorili v posebnem delu tega zapisa.

4. Nova, močna težnja po zadržanju vseh cen in storitev na doseženi ravni pred 24. 12. 83 se kaže tudi v tem, da so »zamrznjene« tudi vse cene v investicijski in še posebej v reprodukcijski porabi. Izjema so le cene rud v metalurgiji, ki so ali se bodo oblikovale na podlagi samoupravnih sporazumov med rudniki in predelovalci, kot je opredeljeno v 6. točki Odloka.

Posebej je pomembno, da so na uveljavljeni (že dogovorjeni) ravni, oz. na ravni cen podobnih ali sorodnih izdelkov »zamrznjene« tudi cene izdelkov, ki se proizvajajo izveneserjsko na podlagi:

- specifikacij kupcev,
- posebnih tehničnih zahtev kupcev,
- individualno dogovorjenih naročil kupcev,
- javnih licitacij

in se dobavljajo za znanega končnega kupca, kar je vsebovano v 9. točki Odloka.

Enaka je tudi usoda izdelkov, katerih realizacije se opravlja med temeljnimi organi-

zacijami znotraj DO in SOZD, kar posebej določa 13. točka Odloka.

5. Naslednja specifična novost je v tem, da so v 17. točki Odloka neposredno vsebovane kazenske sankcije za kršitelje tega predpisa, česar dosedaj nismo imeli v takem predpisu.

6. Posamezna druga določila o katerih govorimo v nadaljevanju tega sestavka so ponavljanje že znanih opredelitev iz prejšnjih obdobij zamrznitev cen.

III. ODPRAVA NESORAZMERIJ V CENAH SUROVIN IN IZDELKOV KONČNE PORABE

Že nekaj let obstajajo, v zadnji polovici leta 1983 pa so se še poglobila, nesorazmerja med cenami na domačem trgu. Ta nesorazmerja so uvrščena v tri osnovne kategorije, in sicer kot nesorazmerja:

- a) cen med panogami (predvsem med surovinami in končnimi izdelki),
- b) cen (surovin) na domačem trgu v primerjavi z višjimi cenami na svetovnem trgu (v izvozu in pri uvozu — predvsem zaradi rasti tečajev),
- c) cen enakih izdelkov različnih proizvajalcev ali istih proizvajalcev v različnih DPS (zaradi prometnih davkov) na enotnem jugoslovanskem trgu, (v bistvu bi morale te razlike v konkurenčni borbi za potrošnika temeljiti na kvaliteti izdelkov, dosežati pozitivne učinke in ne negativnih).

Iz analize navedenih nesorazmerij v cenah in položaja panog v primarni delitvi dohodka, ki jo je opravila SZSPC skupaj z

različnimi ekonomskimi inštituti v državi, izhaja nesporna ocena, da je nekaterim panogam potrebno zagotoviti ekonomski obstoj in nadaljnjo reproduktivno sposobnost tudi z dodatnim zvišanjem cen še pred koncem 1983. leta ali takoj v začetku 1984. leta. V tej meri je bil napravljen in sprejet poseben »Program za odpravo najizrazitejših nesorazmerij cen še pred koncem 1983. leta ali takoj v začetku 1984. leta. V tej meri je bil napravljen in sprejet poseben »Program za odpravo najizrazitejših nesorazmerij cen«, v katerega je bil vključen celotni zbornični sistem preko njega pa tudi združeno delo.

V razpravi se je na podlagi gradiv ugotovilo nesporno dejstvo slabšanja ekonomskega položaja in reproduktivne sposobnosti v posameznih energetskih, surovinskih in infrastrukturnih panogah, vendar pa niso bile opravljene tudi analize vseh kvalitativnih dejavnikov gospodarjenja. Prav tako pa ni bila predhodno opravljena temeljita analiza vpliva predlaganih povečanj cen na konkurenčnost predelovalne industrije v izvozu in kolikšen del predelovalne industrije bi moral zaradi te prerazporeditve dohodka ustaviti nadaljnjo proizvodnjo, ker je ekonomsko ni mogoče usposobiti niti za domače tržišče.

Ocenjeno je, da so »prioritetne panoge« zašle v nezavidljiv ekonomski položaj zaradi naslednjih vzrokov:

- prekomerna zadolženost (predvsem obveze do inozemskih kreditov in naraščajoča obrestna mera za domače kredite),

— visok stroškovni pritisk v letu 1983 povečanih cen (surovin in energije ter transporta), še posebej pa resursov potrebnih iz uvoza (koks),

— neugodne domače cene v primerjavi z doseženimi višjimi izvoznimi cenami (zaradi tečaja dinarja).

Tako celotni stroški v skupnem prihodku v teh panogah že daleč presegajo poprečje 64%, ki je doseženo v prvem polletju 1983 v gospodarstvu in 72,4% delež, ki je dosežen v industriji.

Hkrati s pripravo »Programa za odpravo najizrazitejših nesorazmerij cen« so prizadeali proizvajalci usklajevati predlagano povečanje cen s svojimi kupci v okviru koordinacijskih odborov iz posameznih samoupravnih sporazumov o oblikovanju cen ter tako pridobili potrebno soglasje svojih potrošnikov. Akcijo so nadaljevali z usklajevanjem novih cen na skupnih sejah izvršilnih odborov zainteresiranih splošnih združenj na zvezni ravni.

V okviru teh usklajevanj pa so se predlogi ZIS in SZSPC bistveno razhajali od višjih predlogov proizvajalcev, ki so jih ti že »uskladili« s svojimi neposrednimi potrošniki. Končni rezultati usklajevanja so odraz skupnih naporov zainteresiranih strani ter so v končni posledici objavljeni v Odloku.

Ker so bili pristopi in s tem tudi rezultati oblikovanja cen, ki so objavljeni v Odloku, različni po panogah, bomo tukaj predstavili le dva, ki sta bila realizirana v metalurgiji.

a) Pri črni metalurgiji so zainteresirani

subjekti neposredno brez vlade, zelo hitro našli skupno rešitev, ki je temeljila na projekciji politike cen za 1983. leto, in sicer na cene črne metalurgije ob koncu leta dosežejo 15% poenov višjo rast od doseženega poprečja cen industrijskih izdelkov. V čep priprave predloga se je ocenjevala 50% rast cen industrijskih izdelkov, ki bodo doseženi na koncu leta 1983, ker bi za črno metalurgijo pomenilo možnost povečanja cen do 65%. Med letom je že bilo realiziranih 36,3% povečanja cen črne metalurgije in bi torej novo povečanje rezultat razlike med 65% in 36,3, kar znaša 28,7%. Ob tem je vladni predlog le 15% linearno povečanje cen vseh izdelkov črne metalurgije, tako da je v Odloku torej objavljen kompromisni predlog 21% linearnega povečanja.

Lanskoletna celoletna rast cen izdelkov črne metalurgije, skupaj z obračunanimi doplačili, ki jih še leto prej ni bilo, predstavlja za nekatere predelovalne subjekte kar 124% povečanje v tekočem letu (obračunana so doplačila 36%, povečanje sredi leta za 36,3% in to zadnje 21% povečanje). Takšna rast cen črne metalurgije je za predelovalno industrijo nedvomno hudo breme, še posebej, če vemo, da se preskrba s tem materialom ne bo izboljšala, zato tudi ne bo mogli povečati izkoriščenosti svojih kapacitet in povečati cen svojih izdelkov. V lanskem letu jih je povečala le med 20 in 45 % (različno po izdelkih) kar je znatno izpod prejšnja dosežene ravni cen industrijskih izdelkov.

(Nadaljevanje prihodnj

Sodelovanje je možno tudi na daljavo

Zadnje dni lanskega decembra je prijatelj iz Iskre obiskal profesor dr. Darko Kajfež, redni profesor na univerzi v Mississippiju, ZDA. Dr. Darko Kajfež je strokovnjak za mikrovalovna vezja in antene ter zelo uspešen profesor saj je bil leta 1979 izbran za najboljšega predavatelja tehničnih ved na univerzi države Mississippi. Prav tako uspešno pa strokovno vodi tudi raziskovalne projekte na fakulteti in v industriji kar potrjuje obilica člankov, katere objavlja in pa da občasno dela kot svetovalec v ameriški industriji.

Njegov obisk v Iskri smo izkoristili za kratek pogovor, ki ga objavljamo v tem prispevku.

Dr. Kajfež, precej let ste že v ZDA,endar ste pred tem delali nekaj let v Iskri?

Da, potem ko sem leta 1953 diplomiral na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani, sem se zaposlil v tedanji IV, iz katere je izrastle dokajšne delovne. Nato sem delal 3 leta v Rudi Čavcu in potem zopet 2 leti v Iskri. V zadnjem letu sem delal na avtomatizaciji. Torej, kar kaj let, tako da sem si v tem času, ko m delal na usmerjenih zvezah in pomoči mikrovalov, nabral precej izkušenj in prijateljev v Iskri.

V zadnjih letih tudi strokovno sodelujem z Iskrinimi sodelavci. Tako na primer sodelujeva Tomislav Zbončar, ki je od leta 1979, ko je na naši univerzi v Mississippiju naredil magistrsko nalogo in se leto pozneje skupaj C. Butlerjem in mano sodeloval na mednarodni konferenci URSI v Quebecu v Kanadi z dvema člankoma. Tudi bomo isti trije objavili članek v strokovnem vestniku.

Kakšno so možnosti sodelovanja med različnimi institucijami?

Vsaka priznana univerza v ZDA teži sodelovanjem s tujimi in domačimi institucijami. Še več, kadrovska politika Univerze je taka, da imajo prednost pri zaposlovanju tisti profesorji, ki študij končali na drugi univerzi. Področje zapiranja vaze (namestitve) dra, ki se je izšlo na lastni univerzi, pomenilo stagniranje.

Naša fakulteta danes sodeluje z mnogimi institucijami, zato ne vidim težav pri sodelovanju naše fakultete z neko institucijo tukaj v Jugoslaviji. Sodelovanje je možno na osnovi izoazevanja in bazičnih raziskav ter malo doprinese k obojestranski obogatitvi znanja.

Primeri sodelovanja so lahko izmeava strokovnih poročil, kratkotrajni študiji.

In kako vas je pot zanesla v ZDA?

Predvsem zaradi možnosti področnega študija. Namreč, na Univerzi Berkeley v ZDA sem dobil študijsko pot na študij doktorata iz področja elektromagnetne teorije. Po treh letih pol dela sem končal doktorat. Zaposlil sem se kot docent nato še kot redni profesor na Univerzi države Mississippi, kjer sem ostal vse do danes. Izjema bilo šolsko leto 1976-77, ko sem stoval kot profesor na Fakulteti za elektrotehniko v Ljubljani.

Torej nam lahko poveste kaj o pripravi med študijem na ljubljanski fakulteti in študiju na univerzi države Mississippi?

V primerjavi s študijem na ameriški fakulteti je bil pred 20 leti študij na ljubljanski neprimerno bolj raztegnjen, saj je trajal od 5 do 7 let. Ameriški je bolj zgoščen in časovno krajši. Ven-

dar pa potem, kar sem videl leta 1976, že lahko rečem, da je v tem času prišlo do sprememb in je sedaj študij pri vas že precej podoben ameriškem. Pri tem naj še dodam, da znanje studentov oz. kvaliteta študija na fakulteti ne zaostaja za tistimi, ki je na univerzi v Mississippiju. Pojasniti moram le, da je študij glede ocenjevanja nekoliko drugače organiziran. Po končanem BS (bachelor of science), ki traja 4 leta in je primerljiv s študijem na ljubljanski fakulteti, ameriški študentje ne opravljajo diplome. Diploma je šele na MS (master of science) ki traja še naslednji 2 leti in po katerem dobiš naziv MS, kar je nekje enakovredno magisteriju v Jugoslaviji.

Tri dni po končanem letniku so pismeni izpiti in to je tudi edini rok. Tisti, ki izpita ne naredijo, morajo še enkrat vpisati ta predmet. Osip je različen varira od 10% — 20%. Sicer pa je fakulteta na kateri delam znatno manjša od ljubljanske, nima tudi vseh smeri, je pa zato bolj specializirana. Za podiplomski študij sprejemamo le študente, ki jih zanima elektromagnetna teorija (antene, propagacija, mikrovalovi).

Na naši fakulteti v Mississippiju smo se osredotočili le na eno področje: Elektromagnetno teorijo. Tako sta obstoječe znanje in oprema skoncentrirani in pa tudi zelo dobro izkoriščeni. Fakulteta dela le na idejnih projektih ali največ do izdelave modela. Ni v stanju narediti prototipa, iz razloga, ker nimajo lastne tehnologije. Bistvo raziskav je v tem, da matematični model ustreza izmerjenim rezultatom. Če to uspe, je naslednji korak optimizacija modela. Na projektih sodelujejo študentje, zato je potrebno upoštevati njihovo glavno obveznost, redno in uspešno opravljanje izpitov. Zaradi tega ni umestno, da fakulteta prevzame izdelavo prototipov.

Trenutno raziskujete probleme dielektričnih resonatorjev; ker se v TOZD RRNS DO Elektrovezje srečujemo s podobnimi problemi, morda še besedo o tem?

Težko je v nekaj besedah predstaviti celotno problematiko. Lahko rečem le, da pri nas obravnavamo te probleme s površinskimi integralnimi enačbami. Integralne enačbe po celotnem volumnu dielektrika bi zahtevale prevelik računalnik, za izračun neznanih konstant. Kot je znano, morajo biti izpolnjeni mejni pogoji med dvema dielektrikom, za električno kakor tudi za magnetno polje. To pa pomeni, da v matričnih enačbah nastopajo električni kakor tudi magnetni tokovi.

Da bi bilo mogoče takšen problem rešiti, je potrebno preiti na skupne enote — na primer na enote parametrov sipanja.

V metalnih stenah v neposredni bližini resonatorjev je potrebno zaobliti robove, saj tako zmanjšamo izgube, s tem pa povečamo kvaliteto. To je predvsem pomembno pri mikrovalovnih filterih, ki uporabljajo dielektrične resonatorje.

Še nekaj nas zanima, Silicon Valley. Morda kaj, kar ne zasledimo v revijalnem tisku?

Dobre pol leta je od tega kar sem delal tam, seveda na svojem področju. Prvo kar sem moral opaziti je bilo, da se izredno občuti prisotnost tistih, ki so tam zelo obogateli. Življenje je tam izredno drago. Kljub višjim dohodkom kot drugje v ZDA je za marsikoga življenjski standard zaradi visokih cen znatno nižji, kot bi bil z isto plačo drugje. Drugo prav tako nič vzpodbudno dejstvo za Silicon Valley je, da je v geografskem smislu že postala premala. Enostavno ni več prostora ni zemlje za nadaljnji širitev in tudi cena zemljišč je že presegla normalne meje. Po moje bistvene širitve Silicon Valley ne bo dosegla. S tem pa seveda ne mislim, da bo ustavljeno razvojno in raziskovalno delo. Del proizvodnje se že seli v druga področja ZDA, kot tudi v inozemstvo. Prišlo bo do razseljevanja.

Kaj lahko rečete o prodoru japonske industrije v ZDA?

Ta prodor je močno čutili v elektronskih izdelkih za široko potrošnjo. Japonci vsekakor dosegajo zavidljive rezultate. Opozoril bi pa na dejstvo, ki bi ga morali tudi drugje v svetu bolj upoštevati. Zelo pomembna je za tako uspešen prodor kvaliteta proizvodov. Japonci ji dajejo izreden pomen. Pri govoru o japonskih proizvodih je ta komponenta marsikdaj premalo poudarjena.

Dejali ste, da v področje raziskav na vaši univerzi v Mississippiju sodijo tudi antene, torej satelitski sprejem TV-programov?

TOZD ELEKTROMOTORJI, ŽELEZNIKI

Sindikrat ima pomembno vlogo

V soboto, 14. januarja, so — kot je v Železnikih že tradicionalno — pripravili slavnostni občni zbor osnovne sindikalne organizacije. Sestanek je bil v Kulturnem domu v Železnikih, udeležilo pa se ga je 250 članov kolektiva.

Dnevni red občnega zbora je bil sestavljen tako, da je omogočil pregled dela vseh sindikalnih dejavnosti — od delovanja blagajne vzajemne pomoči, do pregleda kulturnih in športnih dejavnosti in seveda poglobitvenih zadolžitve osnovne organizacije pri skrbi za družbenoekonomski položaj Iskrašev v Železnikih.

V pregledu delovanja osnovne organizacije v preteklem dvehletnem obdobju so na občnem zboru ocenili prizadevanja sindikata pri uveljavljanju družbenogospodarske stabilizacije, poslovanja temeljne organizacije, pri delovanju delegacij... ocenili uspešnost delovanja pri izboljševanju družbenega standarda. Pregledali so tudi prizadevanja na področju SLO in družbene samozaščite ter seveda kulturne in športne dejavnosti.

Na občnem zboru so sprejeli tudi delovne usmeritve sindikata v prihodnjem dvehletnem obdobju. Opredelili so si naloge na področju uresničevanja programa gospodarske stabilizacije, obravnav periodičnih obračunov in zaključnega računa, pri aktiviranju dela sindikalnih skupin, dela delegacij, družbenega standarda, kadrovske politike, raziskovalne dejavnosti, ljudske obrambe in družbene samozaščite ter seveda športa, rekreacije, kulture itd. Izvolili so tudi nove člane izvršilnega odbora in organov osnovne sindikalne organizacije.

Po uradnem delu so člani mešanega pevskega zbora »Iskra Železniki« in domači recitatorji pripravili privlačen kulturni program.

SF

Obvestilo smučarjem

Člane smučarske sekcije PD Iskra in ostale interesente obveščamo, da si lahko nabavite nove smučarske izkaznice in nalepke za sezono 1983/84, v PPC — Trg revolucije 3, pri tov. Matotek (vsak dan od 13.15. ure).

Dr. Darko Kajfež in mgr. Tomislav Zbončar.

Moj kolega prof. Pearson je aktiven na tem področju. Imamo tudi ustrezno sprejemno anteno na strehi naše fakultete. Sicer pa lahko rečem, da je v ZDA za tovrsten sprejem veliko zanimanja in tudi veliko uporabnikov. Danes v ZDA že lahko kupiš celoten sistem za sprejem. Tak sistem se je v dveh letih pocenil z 10.000 na 4.000 dolarjev. Vendar pa sodim, da v naslednjih letih ne bo prišlo več do bistvenih pocenitev.

Na koncu še beseda o razvojno raziskovalnem delu, kaj je pogoj za njegovo uspešnost?

Vsekakor je nujno, da si na izvoru informacij oziroma novih odkritij. Zavedati se tudi moramo, da so strokovne knjige že takoj po izidu v nekem smislu zastarele, saj temeljijo na 5—10 let starih spoznanjih. Zato je nujno, da si prisotni tam, kjer je razvoj najhitrejši. Strokovnjaki iz LR Kitajske so na tem področju naredili v zadnjih letih pravi preobrat.

Po moji oceni je sedaj okoli desetiti-

soč njihovih strokovnjakov na ameriških univerzah, čeprav jih je bilo pred dvema letoma še zanemarljivo malo. Prihajajo po ustaljenem postopku. Preko člankov v strokovnih revijah dobijo naslov avtorja ter preko pisma prosijo za začasno zaposlitev v njegovem laboratoriju. Za to delo ne zahtevajo nobenega plačila. Stroške bivanja jim pokriva LR Kitajska. Po dveh letih se vrnejo domov z znanjem, ki je na ravni univerze, na katero so delali. Ni dvoma, da bo zato LR Kitajska v naslednjih letih v znanosti hitreje napredovala. Glede uspešnosti razvojno-raziskovalnega dela bi še dodal, da se mora znanstvenik osredotočiti na reševanje svojih strokovnih problemov. To pomeni, da mora imeti zagotovljen življenjski standard, ki sicer ni nujno, da je posebno visok. Vsaka razvita družba se že zaveda, da je v njenem interesu omogočiti strokovnjakom normalne pogoje dela.

B.Č.

Janez Hostnik poroča o delu sindikata.

DO AVTOELEKTRIKA

Priznanje Gabrijelu Pelikanu

Pravijo, da za prijetno novico ni nikoli prepozno, pa čeprav se je dogodek zgodil že lansko leto, v zadnjem mesecu. Sicer pa, od tega niti ni tako dolgo, zato pogledajmo, za kaj gre. Ob praznovanju 22. decembra, dneva jugoslovanske ljudske armade, je republiški sekretariat za ljudsko obrambo podelil Gabrijelu Pelikanu, vodji sektorja razvoja posebnih programov v Iskri Avtoelektriki Nova Gorica posebno priznanje in medaljo za ustvarjalno in proizvodno delo ter dosežene uspehe pri razvoju splošne ljudske obrambe.

Dodelitev tega pomembnega priznanja je med drugim povezana tudi z izgradnjo obrata v Iskri Avtoelektriki, ki je med drugim pomemben za jačanje splošne ljudske obrambe.

Čestitamo!

Marko Rakušek

Otvoritev novega obrata si je v družbi z nagrajencem Gabrijelom Pelikanom (levo) in predsednikom KPO SOZD Iskra Borisem Lasičem (desno) ogledal tudi republiški sekretar za ljudsko obrambo Martin Kosir.

SOZD ISKRA
Izobraževalni center Ljubljana

razpisuje STROKOVNO POSVETOVANJE na temo:

Razvoj pravnega sistema z vidika ekonomske stabilizacije

dne 8.2.1984 (1 dan)

Posvetovanje je namenjeno sekretarjem DO in TOZD v SOZD Iskra in vsem strokovnim delavcem, ki imajo pomemben vpliv na razvoj samoupravnega prava na vseh ravneh v SOZD Iskra.

Na posvetovanju se boste seznanili z najnovejšimi stališči v zvezi z razvojem pravnega sistema ter vplivi teh sprememb na razvoj samoupravnega prava v združenem delu.

VSEBINA:

1. Aktualna vprašanja razvoja pravnega sistema
2. Statusni položaj TOZD, DO in drugih oblik združevanja
3. Planiranje, vloga trga in delovanje enotnega jugoslovanskega tržišča
4. Razvoj normativnih dejavnosti v OZD
5. Zaposlovanje in delovna razmerja
6. Uresničevanje odgovornosti v pravni ureditvi

S posvetovanjem bomo pričeli v sredo 8. 2. 1984 ob 9 uri v Klubu delegatov, Ljubljana, Puharjeva 7.

VODJA POSVETOVANJA: Jože GOLOB, dipl. prav., DSSS, SOZD Iskra

CENA:
V ceno 6.000 din so vključeni stroški organizacije posvetovanja in kosilo. Za navedeno ceno bodo TOZD oziroma DSSS prejeli račun na podlagi podpisane prijavnice. Potne stroške si uredijo udeleženci v svojih TOZD oziroma DSSS.

PRIJAVE:

Udeleženci naj takoj pošljejo prijavo na naslov SOZD Iskra, Izobraževalni center, Ljubljana, Trg revolucije 3—XI.

Podrobnejše informacije o posvetovanju lahko dobite pri Jožetu Golobu, tel. št.: 061-213-213, int.: 31-94.

SKRA

Delu delegacij bodo posvetili več pozornosti

Ob pregledu dela osnovne sindikalne organizacije in sprejemanju načrtov za prihodnje dveletno obdobje, so na Vrhnikih poudarili predvsem tri probleme, ki jim bodo v bodoče posvečali večjo pozornost. Gre za delo delegacij, ki je s sindikatom preohlapno povezano, več pozornosti bodo namenjali izvrševanju sklepov samoupravnih organov, dosledneje pa bodo tudi uveljavljali odgovornost služb in vodilnih delavcev pri izvajanju sklepov.

Sicer pa se je pričelo ocenjevanje dela sindikata v preteklih dveh letih predvsem z oceno poslovanja v tem obdobju. Še posebej je bila izpostavljena problematika izvoza, devizne bilance in seveda dohodkovna uspešnost poslovanja. Ocenili so tudi samoupravno organiziranost in seveda vlogo sindikata pri uresničevanju gospodarske stabilizacije, kadrovske politike, politike nagrajevanja po delu in področja ljudske obrambe in družbene samozasčite. Ob pregledovanju doseženega pa so seveda ocenili tudi prizadevanja na športnem,

kulturnem in področju družbenega standarda.

Kot že rečeno, bo prihodnje delo sindikata temeljilo na vključevanju sindikata v ustvarjanje političnega vzdušja za nadaljni razvoj delegatskih odnosov, sindikat pa bo moral storiti več pri ocenjevanju razmer na posameznih področjih družbene reprodukcije. To z drugimi besedami pomeni, da bodo posebno pozornost posvečali delovanju samoupravnih organov in delegacijam v občinski in organe SIS. Sindikat se bo vključeval v proces samoupravnega pla-

niranja in z vso pozornostjo izvajal akcije ob periodičnih in zaključnih računih.

Pomembna naloga sindikata bo vztrajanje pri uveljavljanju načel delitve po delu in rezultatih dela, seveda pa bo ena od delovnih področij tudi SLO in družbena samozasčita. Seznam nalog še ni zaključen, saj predvideva delovni načrt tudi aktivnosti pri informiranju, spodbujanju inovacijske in raziskovalne dejavnosti in seveda, poglavito nalogo, spremljanje gospodarjenja.

SF

DO AVTOELEKTRIKA

Posvet o novem sistemu

Iskra Avtoelektrika Nova Gorica je v sredo, 11. januarja gostila društvo kadrovskih delavcev novogoriške in ajdovske občine. Zbrali so se na posvet o novem sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Posveta so se udeležili poleg kadrovskih delavcev iz domala vseh delovnih organizacij novogoriške in ajdovske občine tudi delavci zavodov za zaposlovanje in nekaterih drugih ustanov (osnovne šole itd.) Uvodno besedo in obrazložitev je podal strokovni delavec skupnosti pokojninski-invalidskega zavarovanja novogoriške občine.

Udeleženci posveta so se med drugim dogovorili, da bodo ustanovili posebno delovno skupino, ki jo bodo sestavljali kadrovski delavci iz vseh večjih delovnih organizacij. Ta skupina bo pripravila na podlagi nove zakonodaje s tega področja enoten predlog glede višine nadomestil osebnih dohodkov za tiste delavce, ki bodo na podlagi nove zakonodaje s tega področja pridobili pravico razporeditve na druga dela in naloge.

Marko Rakušček

Obvestilo smučarjem Avtomatike

Vse delavce delovne organizacije Avtomatika obveščamo, da bodo letošnje zimske športne igre Avtomatike potekale v soboto, 11. februarja v Podkorenu. Tekmovanje na veleslalomskih in tekaških progah sodijo v okvir prireditve, posvečenih 35-letnici delovne organizacije.

Vse zainteresirane obveščamo, da se lahko najkasneje do 1. februarja prijavijo pri svojih športnih referentih v TOZD, oz. DSSZ. Ob prijavi morajo vplačati 300 din štartnine, v kar je vračunana tudi prehrana. Tekmovalci bodo namreč na smučišču dobili malico in osvežilno pijačo. Hkrati z žrebanjem štartnih števil bo potekalo tudi žrebanje nagrajenih štartnih števil, kar je le ena od zanimivosti letošnjih zimskih iger.

Po končanem tekmovanju, ki bo potekalo po naslednjih starostnih razredih:

Veleslalom moški:

A razred: do 24 let
B razred: od 25 do 29 let
C razred: od 30 do 34 let
D razred: od 35 do 39 let
E razred: od 40 do 44 let
F razred: od 45 do 49 let
G razred: nad 50 let

Veleslalom ženske:

A razred: do 29 let
B razred: od 30 do 39 let
C razred: nad 40 let

Teki moški:

A razred: do 29 let
B razred: od 30 do 40 let
C razred: nad 40 let

Teki ženske:

A razred: do 29 let
B razred: od 30 do 40 let
C razred: nad 40 let

se bodo odpeljali z avtobusi na Bled, kjer bo razglasitev rezultatov in podelitev:

- medalj prvem trem uvrščenim iz vsakega starostnega razreda,
- pokal prvem trem uvrščenim ekipam,
- priznanje najboljšemu tekmovalcu in tekmovalki v veleslalomu in tekih,
- ter najstarejši udeleženci in udeleženci tekmovalcu.

Cas in kraj odhoda bosta sporočena naknadno. Vse ostale informacije lahko dobite v službi za družbeni standard, Kotnikova 6, tel.: 312-322.

S.D.

DOPISUJTE
V NAŠE
GLASILO

Časopisne novice

V šempetrski Iskri so si letos zastavili zahtevne izvozne načrte, saj nameravajo prodajo na tuje iztržiti 11,5 milijonov dolarjev, od tega 8,5 milijonov s konvertibilnim izvozom. Da bi odpravili ozka grla v proizvodnji, ki nastajajo pri hladnem preoblikovanju delov za avtoelektrične agregate v Malih zaganjalnikih, bodo letos začeli naložbo za povečanje proizvodnih zmogljivosti. To naj bi zaključili do konca naslednjega leta. Naložba naj bi veljala približno 293 milijonov dinarjev, od tega vrednost gradenj 7 milijonov, domače in uvožene opreme pa bo za 198 milijonov dinarjev. Računajo, da bodo s to naložbo povečali proizvodnjo končnih izdelkov in s tem tudi izvozni iztržek. Primorske novice.

PTT novice, glasilo PTT delavcev Slovenije, je objavilo obširno poročilo ob otvoritvi novega PTT centra v Kopru. Nas seveda zanima naša metaconta 10 CN, ki so jo lani vključili v promet. V obrazložitvi, zakaj so se PTT delavci odločili za naše podjetje, so zapisali dobesečno takole:

»Za novo generacijo TC, ki je prišla na svetlo leta 1972 in jih je začela proizvajati Iskra, smo se odločili že leta 1978. Tovarna Iskra v Kranju nam je ponudila takrat naj-sodobnejšo verzijo polelektronske telefonske centrale metaconta 10 CN. V primerjavi z vrsto 10 C je imela ta nova centrala veliko zmogljivejši računalnik. Ta računalnik s svojim programskim jezikom ter programsko zasnovano namreč ponuja veliko več. Je tudi močnejši in hitrejši. Prejšnji je imel skeletno memorijo, novi pa elektronsko.

Prednosti glede elektronske je več. Predvsem gre za večjo elastičnost glede oštevilčenja, saj mnogo variant omogoča zelo velike PVX serije. Doslej smo bili omejeni z 10 in največ 20 številkami v seriji. Široke bodo tudi možnosti pri tarifiranju in zapisovanju tarifnih podatkov. Vdelane so tudi visokokakovostne komponente. Skoraj do naraščanja je speljano dupliranje vitalnih organov. V primeru okvare pa računalnik takoj izloči pokvarjeno enoto. Za vzdrževalce so na voljo močni in učinkoviti vzdrževalni programi. To so razni instalacijski teksti, ki pripomorejo, da napako kar se da hitro odpravijo....«

Novinarka beogradske Politike Biljana Čpakaj je napisala na temelju tiskovne konferenice v Iskri obširen članek o poslovanju Iskre v minulem letu. Posebno je poudarila naslednje: »Strokovnjaki Iskre so trenutno zaposleni z načrti za proizvodnjo aparatov, ki veljajo za zadnje dosežke v svetovni elektronski proizvodnji. Delajo, npr. domači video rekorder, hišni računalnik, televizijo zaprtega kroga itd. Ker od ideje do realizacije ne traja dolgo časa, bomo verjetno te domače naprave že kmalu lahko videli v trgovinah.«

Po povratku v domovino je neki zdomec čakal v Beogradu dve leti na lokal, da bi odprl svojo zasebno delavnico. Čakal je, toda ni dočkal. Odločil se je zato za povratek na Dunaj. Tam je odprl delavnico za proizvodnjo tiskanega vezja in si takoj ustvaril dohodek v vrednosti 600 tisoč dolarjev. Sedaj prodaja tiskano vezje EI v Niš. Mimo tega pa ta obrtnik izjavlja, da je vsak trenutek pripravljen, da se vrne v Jugoslavijo z novim delom, ki je vreden 700 tisoč dolarjev, hkrati pa mu ponuja belgijska firma soudeležbo pri proizvodnji s polmilijona dolarjev. Zakaj ta človek ni dobil lokala v beogradske občini Vračar, se sprašuje beogradska Duga.

Zbral in uredil Marjan Kralj

Zimski pohod na Dobrčo

Planinska sekcija DO ISKRA Kranj začena planinsko sezono za leto 1984 z zimskim vzponom na Dobrčo (1635 m) v soboto 28. januarja.

Zbrali se bomo ob 7. pred kranjskim hotelom Creina, od koder nas bo avtobus prepeljal do Brezij nad Tržičem. Od tu je skozi Hudi graben do Kostanjeve koče poltretjo uro hoda. Od koče, ki je ena najlepših razglednih točk Gorenjske, je do vrha le še kratek skok. Sestopili bomo verjetno po bližnici čez Lešansko in Bistriško planino do Brezij. Cena prevoza bo 40 din. Za varno hojo bosta poskrbela vodnika Jože Trilar in Milan Čelik.

Oprema: zimska pohodna, smučarske palice
Priprave in vplačila sprejema Volga Pakj iz tajništva DO ERO, tel.: 2822 do srede 25. januarja.

Planinski SREČNO!

Občni zbor Planinske sekcije

Planinske sekcije DO Iskra Kranj bo v petek, 27. januarja 1984 ob 18. v dvorani DPO nad delavsko restavracijo z naslednjim dnevnim redom:

1. otvoritev in izvolitev organov zbora
2. poročila
3. razprava o poročilih
4. razrešnica staremu in izvolitev novega odbora
5. zaključek s predvajanjem dia

Vabljeni!

Tečaj smučarskega teka

Komisija za šport in rekreacijo pri sindikalni konferenci Iskre Kibernetike v Kranju organizira začetni tečaj teka na smučeh. Tečaj bo v času od 30. januarja do vključno 2. februarja 1984 v popoldanskem času na tekaških progah v okolici Kranja. Cena je 500,00 din. Prijave sprejema Rajko Kožar, DS ATS, tel.: 2952, ob prijavi boste prejeli dodatne informacije.

DO AVTOMATIKA Obvestilo!

Vse delavce delovne organizacije Avtomatika obveščamo, da se lahko: — vsak torek od 20. do 22. ure v telovadnici osnovne šole Danilo Kumar (Bratovševa ploščad) — in vsako sredo od 18.30 do 20. ure v telovadnici osnovne šole France Bevk (pri Ljubljanskih mlekarnah) udeležijo treninga badminton.

Smučarski tečaji

ISKRA INVEST SERVIS, Dejavnost za rekreacijo obvešča delavce Iskre, da bomo tudi to zimo organizirali smučarske tečaje v Gozd Martuljku. Tečaje bodo vodili izkušeni učitelji in vaditelji smučanja.

TERMINI

1. skupina	14.1. — 21.1.1984
2. skupina	21.1. — 28.1.1984
3. skupina	28.1. — 04.2.1984
4. skupina	04.2. — 11.2.1984

CENA TEČAJA

Odrasli	6.850,00
Otroci do 10. leta	5.700,00

V ceno je vključeno: polni penzion v penzionu Špik (začetek prvi dan s kosilom, konec zadnji dan z zajtrkom), turistična taksa, hramba smuč, prijava, zavarovanje in strokovno vodstvo tečaja.

PRIJAVE, ODPOVEDI IN NAČIN PLAČILA

Prijave sprejema Milena MATOTEK, Iskra Invest Servis, Trg revolucije 3, Ljubljana, telefon 213 — 213, int.: 12-86 (med 13. in 15.). Po predhodni prijavi, najkasneje 14 dni pred pričetkom koriščenja storitev je treba celotni znesek nakazati na ž.r. 50101 — 601 — 17218 ISKRA INVEST SERVIS, ali plačati pri Mileni Matotek v PPC — pritrilce. V kolikor boste znesek nakazali na naš žiro račun, nam pošljite kopijo vplačila kot dokazilo o poravnanih obveznostih.

V primeru odpovedi ali neudeležbe tečaja mora odjavljeni pridobiti zamenjavo, drugače zadržimo 30% cene aranžmaja.

ISKRA INVEST SERVIS

Iz tujega strokovnega tiska

MIKROSKOP ZA ATOME

Znanstveniki čikaške univerze razvijajo sedaj nov elektronski mikroskop. Ta naj bi dajal več kot petkrat večje povečave, to je 150 milijonkratne. Z njimi bi zlahka opazovali posamezne atome. Elektronski mikroskop bi uporabljali zlasti pri atomskih raziskavah in v mikrobiologiji. Celotno krmljenje funkcij bi prevzel računalnik IBM.

Vest je sicer zelo zanimiva, toda kaj malo prepričljiva, če jo motrimo s strokovne plati. Pri elektronskem mikroskopu (tudi pri nas smo jih delali kratek čas) je pomembna ločljivost in ne povečava. Kaj pomaga ogromna povečava, če je ločljivost v A neustrezna, oziroma slika neostra.

ROBOT IBM

Pod oznako 7565 so izdelali pri IBM robot, ki deluje v povezavi z računalnikom S—1. Dejansko je to samo roka za montažo, ki se premika v šestih smereh in je namenjena za finomehanična dela. Roka se premika s hitrostjo enega metra na sekundo in zavrti za 360°, tudi v eni sekundi. Robot premika posamezne dele za montažo mase do 8 kg.

LASER IN MASER

Zamisel o laserju kot oročju se je porodila že leta 212 pred našim štetjem, to je leto uničenja rimskega ladjevja. Grški znanstvenik Arhimed je namreč v Sirakazah na današnji Siciliji izdelal velikanska zrcala, ki so koncentrirala sončne žarke. Le-te so usmerili na lesene ladje in jih zažgali. Danes menijo, da je to bila le zamisel, ker tako velikih zrcal takrat še niso mogli izdelati.

Laser so prvi odkrili leta 1960 v Bellovih laboratorijih v ZDA. Deluje na valovnih dolžinah med vidnim in infrardečim delom sončnega spektra, medtem ko sorodni maser deluje na valovnih dolžinah kratkih radijskih valov. Sedaj so odkrili tudi naravne laserje in maserje. Kozmične maserje so odkrili v medzvezdnih meglicah, šibki maser pa izvira tudi iz planeta Marsa.

SOLI HRANIJO ENERGIJO

V vzhodnih Pirenejih, 1.600 m visoko, so zgradili Francozi sončno centralo moči 2,5 MW (megavata). V tem kraju sije sonce pet ur dnevno, oziroma povprečno 2.500 ur na leto. Od sredine julija priteka električna energija v francosko električno omrežje. Centalo so zgradili predvsem v raziskovalne namene, da bi si pridobili potrebne izkušnje.

Solarna centrala ima vrsto zrcal, imenovanih heliosati, ki se premikajo v smer sončnih žarkov. Energijsko oddajajo heliostati na vrh stolpa, kjer se zbira na kolektorju. Zbrano toploto odvajajo tekoče soli (natrijev nitrat, kalijev nitrit in natrij), ki niso pri visoki temperaturi 500°C korozivne, pač pa terjajo najmanjšo temperaturo 170°C. V skladiščeno termično energijo nato pretvorijo v električno.

MANJKAJOČI VMESNI ZOB

Ameriški zobozdravniki so odkrili novo metodo, kako vstaviti nov zob v praznino med dvema zdravima zobema. Po sedanji metodi so spili oba sosednja zoba in naredili most. V sredini umetni zob, oba stranska pa sta nosila kroni. Vsak, kdor je izkusil tak postopek, ve, kako mučno in dolgotrajno je tako »zdravljenje«.

Nova metoda sploh ne pozna več piljenja sosednjih zob. Vmesni zob ima dva polobročka, ki jih na zadnji strani prilepijo na sosednja zdrava zoba. Metoda, imenovana Maryland—most, je znatno krajša, cenejša, pacient ne dobi injekcije proti bolečinam, ker ni več piljenja, oba sosednja zoba pa ostapa ostaneta nepoškodovana.

Do nekako 1950. leta so zdravniki uničili tudi oba zobna živca, ker je skoraj vsak kronani zob kasneje propadel na tak ali drugačen način, zlasti zaradi poroznosti cimenta za lepljenje in previsoke temperature pri piljenju.

Maryland—most pa ni uporaben na vsakem kraju zobovja. Med dvo in polletno preizkušnjo so z zobozdravniki opozarjali paciente, da bodo novo metodo morali bržkone še izpopolniti — poroča zahodnonemški Spiegel.

AVTOMOBILSKE SVEČKE

Zahodnonemški Bosch je ubral novo vrsto tehnike pri proizvodnji avtomobilskih svečk. Dosedanje svečke imajo srednjo elektrodo iz nikel-bakrove zlitine ali pa samo bakra. Nove pa 0,3 mm klin iz platine, ki je vsidran neposredno v keramični izolator. Platinska konstrukcija ima boljši termični koeficient, zboljšuje pogon motorja, zlasti pri hladnem startu in pri startu z že oslabilim akumulatorjem. Svečka z vložkom iz platine posreduje tudi boljši vžig in deluje tudi pri slabši mešanici bencin—zrak. Konstruktorji so predvidevali tudi vžig pri — 30°C in da mora svečka vzdržati 20 do 30 milijonov vžigov v vsem svojem veku trajanja.

ZMAGA NEKADILCEV

Tri ameriška sodišča so pred kratkim odločila, da nekadilci lahko zahtevajo od sodelavcev, da v istem prostoru ne kade. Sodbe so sicer temeljile na tožbah, da so nekadilci alergični na dim, toda organizacija za prepoved kajenja v prid zdravju »Action on Smoking and Health« meni, da bo v praksi komaj mogoče preprečiti kadilecem spoštovanje tega določila.

Ustrezno k temu je vedno več podjetij, med njimi IBM, AT & T, 3M, ki so ločila v delovnih prostorih kadilce in nekadilce. Nekaj podjetij pa že uporablja na konferencah tako imenovano zračno zaveso, ki ločuje ene in druge. Po mnenju statistikov je v ZDA že 50 % vseh podjetij, ki so ukrepala v prid nekadilcev, bodisi z ločitvijo obeh bodisi prepovedjo kajenja v nekaterih zaščitnih conah, ali kako drugače. Običajno menijo podjetja, da s tem ščitijo ljudi in imovino pred požarom. V celoti samo 12 % podjetij še ni uvedlo nikake zaščite za nekadilce.

Zbral, prevedel in priredil Marjan Kralj